PROHÁSZKA OTTOKÁR

A PÜNKÖSDI LÉLEK

PROHÁSZKA OTTOKÁR ELMÉLKEDÉSI KÖNYVEI:

Rorate coeli
P 1.–

Gloria in excelsis
P 1.–

Jordán partjától Táborhegyig
P 1.60

Táborhegytől Bethániáig
P 1.–

Bethániától Golgotáig
P 1.–

A keresztfa alatt
P 1.–

A feltámadott nyomaiban
P –.80

A szép szeretet Anyja
P 1.–

A pünkösdi Lélek
P –.80

A túlvilág tornácaiban
P –.80

Élővizek forrása
Jézus Szíve elmélkedések. Fűzve P 3.–

Legyetek világító emberek
Fűzve P 1.–

Missziós körlevelek
Fűzve P 2.–

PROHÁSZKA OTTOKÁR

★

A PÜNKÖSDI LÉLEK

ELMÉLKEDÉSEK

BUDAPEST, 1914.
A SZOCIÁLIS MISSIÓ-TÁRSULAT
KIADÁSA

Nihil obstat.

Dr. Georgius Andor,
praeses censorum.

Nr. 3266.

Imprimatur.

Strigonii, die 19. Maii 1914.

Joannes,
archiepiscopus.

A Szent-István-Társulat bizománya.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Hiszek a Szentlélekben I.

a) «*Credo in Spiritum Sanctum, Dominum et Vivificantem.*» Hiszek a Szentlélekben, aki Úr, Dominus, tehát Isten, a legfőbb elv s ugyancsak ősélet, melyből való minden élet, Spiritus vivificans. Ősforrás s őstermékenység. Az Atya is ősélet, a Fiú is ősélet, a Szentlélek is ősélet; de az Atya az ősélet mint őselv, mely nem való mástól; a Fiú az ősélet mint folyamatban levő, mint amely átömlik az Atyából a Fiúba; a Szentlélek az ősélet mint eltelés, megnyugvás, öröm, tetszés. Ime az Istenségnek, az egy, örök, végtelen életnek mint öntudatnak és folyamatnak önmagában való s önmagához való hármas viszonya. Ezt úgyahogy sejtjük, ezt imádjuk, de alakokba nem önthetjük; minden képzeleti alakítás tévedés. Csak egy képünk van róla; az örök, végtelen élet e belső folyamatának halvány analogiáját saját lelkünkben látjuk,

mely osztatlan s amellett mégis különböző is. Bennünk is érthetetlen mélységekből indulnak ki folyamatok s áramok, melyek mint különböző tartalmak s értékek jutnak tudatunkra, mint érzés, értés, akarat: a végtelen élet mélységei is tele vannak folyamatokkal: a látás, az öröm, az érzés s a vágy, a teltség s kiáradás, a birás és adás viszonyaival, melyekről lelkünk élete, erőnk s örömünk, üdvösségünk s lendületünk, bensőségünk és hevünk tud valamiféle képet adni. Lelkünk ez adatai közül leginkább az érzés, a gerjedelem s indulat, a lelkesülés s az öröm, a kedély s a bensőség irányítanak a Szentlélek felé; ezek adják voltakép lelkünk egyéniségének vonásait s az Isten Szentlelkének is ilyenek a vonásai! Mennyire nekünk való ez a Lélek! Ami az én lelkemet kitölti, gazdagítja s emeli, az mind végtelen mérvben megvan benne. Ő az Istenség bensősége s kedélye; Ő az a Lélek, ki a mélységeket járja, mint ahogy szent Pál mondja. Az isteni élet mélysége, az a forró, feszülő mélység az ő zónája, onnan tör ki s árad szét s merevedik föl, föl a magasba. Mintahogy a régi föld mélységei kitörtek s fölmerevítették Alpesekké leg-

mélyebb rétegeiket: úgy az Istenség mélységeit kitöltő, forró s feszülő élet kitört s beleállította a szellemi világba a Szentlélek erőit s műveit. Járom a hegyeket s elgondolom: mily nagy erők lehettek azok, melyek e szirteket ily magasba emelték s ugyancsak mikor lelkem elé állítom az isteni élet világát s elfog a sejtelem s elragad a lelkesülés, itt is imádkozva mondom: mily erő, mily hatalom és élet! Mindez a Lélekből való, aki «Dominus et Vivificans». Imádom s szeretem őt. Lelkemben tükrözik; magamba nézek s mikor hév, lelkesülés s öröm tölt el, akkor érzem: ilyenféle, csakhogy végtelenül különb s nagyobb a Szentlélek.

b) «*Qui ex Patre Filioque procedit*»; ki az Atyából s a Fiuból származik, tehát Belőlük való s szellem lévén, nem mondhatni, hogy a vérük, hanem hogy a lelkük. Az Atya lelke s a Fiú lelke. Mi legyen az? Az Atya lelke az atyaság (paternitas) s a Fiú lelke a fiúság (filiatio) s e kettőből való a Szentlélek, ki mikor a világra árad, az Atyának fiakat, Istengyermekeket teremt s nevel, a Fiúnak pedig testvéreket ad. Igy azt mondhatom, hogy a Szentlélek szelleme s irányzata a testvériségnek

(fraternitas) lelke. Mintahogy az erdő lehelete telítve van illattal s a tenger lehelete telítve van párával és sóval: úgy van telítve a Szentlélek az Istengyermekségnek s Istentestvériségnek szellemével; ezt hordja szét s ezt adja. Az Atya végtelen valósága s a Fiú isteni élete ezt a Lelket lélekzik. Istenemhez s Atyámhoz való viszonyomban ezt a szellemet kell kiéreznem, hogy Ő az én atyám s én gyermeke vagyok; akkor foglalt le engem az én Atyám s akkor éreztem meg s tapasztaltam meg az Atya lelkét, a Szentlelket. Ugyancsak a Fiúhoz való kapcsolatomat úgy kell éreznem, mint a testvériség kapcsolatát; csak ha ez megvan bennem s ha öntudatom tisztaságában s egészséges s erőteljes érzéseiben ennyire emelkedtem, akkor jár bennem s lakik bennem a «Spiritus Jesu». Tehát az Atya s a Fiú a Szentlelket lélekzik s ez a kiáradó lélekzet, a Szentlélek, az istenit viszi s hozza nekem; az Atya Lelke engem Isten gyermekévé; a Fiú lelke pedig Jézus testvérévé avat. Az Istengyermekség bennem egyszersmind Istentestvériség, mert az ezeket teremtő s éltető Lélek szintén egyben az Atyának s a Fiúnak Lelke. Lehetnék-e

korcs Istengyermek s lehetnék-e csak mostoha Istentestvér, mikor a Szentlélekből való vagyok? Ő az Atya s Fiú lelke; Ő az én lelkem is; oly igazán akarok hát Isten gyermeke s Jézus testvére lenni.

c) «*Creator Spiritus.*» Lélek, aki teremt, aki létet, alakot s tartalmat ad. Benne megvannak a világok, mint a művészben a megteremtendő művek; ideában s őket tartalmazó erő szerint vannak meg. A teremtő Lélek képes azokat a létbe hivni s kedve van hozzá; akar teremteni, szeret teremteni; öröme telik benne a végtelen valót s szépséget végtelenképen utánozni s alakítani. A Szentlélek főleg a természetfölötti világban teremtő lélek. Mint a kegyelmi teremtést s alakítást megbiró végtelen inspiráció s mindenhatóság áll a lelkekkel szemben; üresek ezek és sötétek, mint amilyen üres s formátlan volt a világ, mely fölött a teremtő Lélek járt. Ezekbe az üres, formátlan lelkekbe, ebbe a szellemi chaoszba teremti meg az isteni életet s itt is «megujul a föld szine». Új élet, egészen új, milyet nem lehet kifejleszteni a természetből s csodálatos energiák, melyekből az életerő folyton fakad. Ha kérdezed, hogy ez alakításban mi a

Teremtő Léleknek stilusa, a feleletet megadja szent Pál, hogy ez a mű itt «in omni justitia, et bonitate et veritate» van megteremtve. A művészi lelkek a művészetben, mely valamiféle teremtés, mindig formákat alkotnak; az egyik vonalakból, a másik szinekből, a harmadik hangokból: a Szentlélek is Teremtő Lélek s mint ilyen, szintén alakokat formál, de nem szinekből, sem hangokból, hanem érzésekből, akaratból, kedélyből, szóval eleven, szellemi életből. A «justitia» is alak, a «bonitas» s «veritas» is alak s mérték. S ezekből a szellemi alakokból s mértékekből s arányokból előáll egy szebb, különb, felségesebb világ. Ennek művésze s mestere a Szentlélek. Ezt akarja bennem is kialakítani s dolgozik rajta. Gondom lesz rá, hogy el ne rontsam kedvét, s ne akadályozzam művészetét. De dolgoznom kell önmagamnak önmagamon vele. Valami felsőbb én-t akarok magamban kialakítani, ami által teljesebb, gazdagabb, mert Isten szerinti életre teszek szert.

Hiszek a Szentlélekben II.

«*Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur*». (Akit az Atyával és Fiúval együtt imádunk és dicsőítünk.)

a) A Szentlélek az «Atya lelke», «Jézus lelke», kit mi imádunk; imádunk, mert ő nemcsak lélek, hanem maga a szépség s jóság s erő élete. Ő a teljes, gazdag élet, melyben minden tökély a maga teljes aktuálásában önmagáért van: az igazság az igazságért, a jóság a jóságért, a szépség a szépségért; önmagáért s önmagában s a Szentlélek mint a végtelen energiákon elömlő vágy s feszülő erő. Istenem, ily formákban gondolom el magamnak s hozom kifejezésre a végtelen életet s annak lüktető s áradozó lelkét. Elgondolom, hogy erősnek, győzhetetlennek, kifogyhatatlannak, teljesnek imádjam. Ez ősélet lelkén nincs árny, nincs hiány; azért is tiszta, áttetsző

s ellentéteitől, melyek a lét tagadásai — benne tehát nem létezhetnek — teljesen ment. Az én csepp lelkemet vonzza ez a mélység s hódolatra, imádásra, teljes átadásra inspirálja. Minél őszintébben fordulok feléje, annál inkább megszáll «a fegyelem szentlelke», ki «szivem igaz vizsgálója és nyelvemnek hallója» (Bölcs. I. 5, 6.) s láthatja, hogy ahogy szeretem az életet s a szeretetet, a napsugárt s a dobogó, meleg szivet, a gyermekszemet s a virágot: úgy imádom mindezek elgondolóját, kedvelőjét s teremtőjét, a Szentlelket.

b) A Szentlélek imáinknak sugalmazója; ő voltakép az imádság lelke, azáltal is, hogy Isten felé fordít; azáltal is, hogy bensőnkbe int s összeszedetté tesz. Az írás azt mondja róla, hogy «beárnyékol» vagyis hatalma alá, benyomásai alá vesz s megérezteti velünk a lelkiség sugárzatát. Ez a «beárnyékolás» nem elhomályosítást s elsötétítést jelent, hanem jelenti a Szentlélek kihatását és kegyelmeinek térfoglalását. A Szentlélek kihat lelkemre s indít s megmozgat engem s akkor aztán rajtam a sor, hogy a bennem támadt érzéseket magamévá tegyem, hogy azokba behatoljak, hogy azokkal elhatározásaimat meg-

tegyem, hogy akarjak és tegyek. A Szentlélek benyomásaitól áhítat száll lelkemre; megindulok és elérzékenyülök; bűneimet bánom és szégyenlem. Azután ismét úgy érzem, hogy szeretetteljesen vonz magához és hogy szorosabban egyesülök vele. Ilyenkor vannak imádságos lelkületeim s hangulataim. Arra kell iparkodnom, hogy az érzéseket tisztelettel s hálával fogadjam s hogy azokba élénk s érdeklődő lélekkel elmélyedjem s minél több öntudattal feldolgozzam; mert a Lélek mint a szél, jön-megy s nem tudom, mikor látogat el hozzám s az írásnak igaza van, hogy mindennek megvan a maga ideje; ideje van a sírásnak, ideje az örömnek, ideje van a tavaszi fakadásnak, nemkülönben az őszi lombhullásnak: épenúgy ideje van az érzelmek fakadásának, ideje a Szentlélek-járásnak s mikor aztán beárnyékol titokzatos jelenléte s kiömlik ránk kenet s virágillatként kegyelme, ó akkor az a mi időnk, a mi imádságos, meglátó, megifjodó, bizalomra s bátorságra fakadó lelkünknek ideje. Vigyázzunk a Szentlélek e jelentkezéseire, mikor a templomba megyünk s az Oltári szentség előtt térdelünk, figyeljük meg e Lélek járását magá-

nyos sétáinkon vagy kötelességeink teljesítése közben. Észrevesszük majd gyakran jelenlétét s az áhítat úgy csapja majd meg lelkünket mint az erdő lehelete, mint arcunkat a puszta fuvalma. Amikor imádkozunk, akkor azt azzal a tudattal akarjuk végezni, hogy ez a Szentlélek ilyenkor közli majd magát velünk. Tekintsük azt a helyet, hol ájtatosságunkat végezzük, magaslatnak erdők s berkek felett vagy tengerpartnak, hiszen itt érintkezünk titokzatos jelenlétével s végtelenségével. Hányszor kóvályog fölöttünk a szeszély, a bosszuság, a kedvetlenség fekete, károgó varjú-serege s érezzük, hogy oly kelletlen és lusta a lelkünk, mint a varjak szárnyasuhogása s oly vigasztalanok érzéseink, mint a károgásuk; de hát mi közünk e ránk kényszerített érzelmekhez; hiszen ezek inkább szenvedések, mint cselekvések bennünk! Mennyire más a Szentlélek járása a lélekben; milyen más a világossága, a szárnya suhogása, a lendülete s mily édes és harmonikus a szava! Hát csak elhessegetem saját érzéseim ólomszárnyú, fekete madarait s imádom a Szentlelket s tisztelem sugalatait; örülök, ha megérzem galambszárnya suhogását s ha úgy van valami bennem

abból, amit az apostol úgy mond, hogy «maga a Lélek könyörög érettünk kimondhatatlan fohászkodásokkal». (Rom. 8, 26.)

c) Kár, hogy az ember gyakran megszentségteleníti lelkének templomát s azáltal száműzi magából az imádság lelkét. Lelkünknek nem szabad profán közhellyé alacsonyodnia, hol szabad az átjárás és szabad a vásár, hanem a «Szentlélek templomának» kellene lennie. Ezt sürgeti szent Pál apostol s belátom, hogy ezzel elsősorban megtiszteli magát az embert. Méltán hasonlíthatja az öntudatot valami helyhez, amelyben tisztesség és szentség vagy vásári zaj és köznapi, profán élet honol; hiszen egy világ fordulhat meg benne s minden attól függ, hogy mily kiválasztást teszünk a tudatunkban megforduló gondolatok s érzések közt. Ne legyen öntudatunk korcsma, ne legyen szinház vagy köztér, hanem legyen templom. Nem kerülhetjük ugyan el, hogy lelkünkben köznapi gondolatok s alacsonyabb érzések is meg ne forduljanak; nem óvhatjuk meg magunkat attól sem, hogy az utca pora ránk ne szálljon s hogy abból ne vigyünk magunkkal a legelőkelőbb helyre is; de ami az öntudatos lelkületet illeti, abból, hál' Isten-

nek, kizárhatunk mindent, ami alacsony és nemtelen, mert itt nem az a mérvadó, hogy jelentkezik-e ilyesmi bennünk, hanem az, hogy magunkévá tesszük-e vagy sem. Már pedig e részben mindenki úr a házában. Kezeljük hát lelkünket mint szentélyt és templomot, akkor otthon lesz nálunk a Szentlélek. Mi sem akarnánk templomul elfogadni egy raktárt; a Szentlélek sem néz templomnak szivet, melyen semmi sincs a templom előkelőségéből s áhítatából. Sőt a Szentlélek a világias szivek előtt alighanem úgy érez, mint mi színházakká vagy kaszárnyákká átalakított templomok előtt. Látni az építésükön, hogy templomnak készültek s az erőszak s a rossz izlés kivetkőztette eredeti voltukból. Be kár! Ugy-e kár azért a sok lelkekért is, melyek a Szentlélek templomainak készültek s azután rossz, nemtelen élet szinterei lettek? Térjünk hát vissza önmagunkhoz, nagy rendeltetésünkhöz; dobjuk szét a cók-mókot; keressük meg a régi stilus nyomait magunkban s szenteljük föl újra a profanált szívet a Szentlélek templomává.

A kinyilatkoztatás Lelke.

Qui locutus est per profetas. a) A Szentlélek az idő folyamában új igazságokat, új világokat mutatott be; az ő választottjainak, prófétáinak, szentjeinek lelkébe új világossággal ereszkedett le, melytől ők látók lettek s a mi útmutatóink s tanítóink. A Szentlélek a nagy ismeretek lelke, ki új fölvilágosítást adott Istentől s szándékairól — rávezetett minket a világ ismeretében s a történelem konfliktusaiban az Isten nyomainak tiszteletére — közölte velünk az üdvösség kellékeit s egyben lelkiebbekké nevelte a durva kedélyeket. Istenem, mily fölvilágosítások s látomások azok, melyekben a Szentlélek ősidőktől fogva igazságra kioktatja, nagy hitre s nagy reményre tanítja az emberiséget! «Sok rendben és sokféleképen szólván hajdan Isten az atyákhoz a próféták által, legutóbb, e napokban Fia által szólott hozzánk.» (Zsid. I. 1.) Kinyilatkoztatá-

saikban Isten leplezte le magát, kinek fény a ruhája s sötétség a lakóháza. Ezek a kinyilatkoztatások a Szentlélek lüktetései s fuvalmai a mélységből, mert a Lélek jár a mélységekben s «átvizsgálván mindent, még az Isten mélységes titkait is» (1. Kor. 2, 10.), azokat nekünk kijelenti. A Szentlélek ezeket a mélyből való gondolatokat mutatja be nekünk, melyeket Ő gondolt s melyekkel átfűzte a létet s életet, az időt s örökkévalóságot. Azt mondhatná valaki, hogy az emberiség minderre maga jött rá s hogy ezt magával hozta a fejlődés s az okulás. Azonban nem így áll a dolog; ész, értelem, fejlődés s haladás a világ s az élet sorsa s nélkülük meg nem lehetünk, de azok a biztató s világító látások, melyekben megláttuk Isten szépségét s valóját s az Ő kegyelmét s irgalmát, azok nem az analysis s synthesisből valók; azok a nagy s biztos fölismerések, melyek folytán föltaláljuk magunkat s helyünket a világban s úgy igazodunk el, hogy megnyugodjunk, nem a deductio s inductioból valók, hanem abból a világosságból, melyben «nincs semmi sötétség.» (1. Ján. 1, 5.)

Ez a világosság világít s aki világosságát el nem fogadja s úgy tesz, «hogy ne fényes-

kedjék neki Krisztus dicsőséges evangéliumának világossága» (II. Kor. 4, 4.), az mindezen nagyfontosságú kérdésekben tanácstalanul áll. De különben még a tudományban s művészetben is a nagy ismeretek, a nagy megsejdítések úgy villannak föl, mint a villámok; a nagy gondolatok adódnak, kipattannak abból, amit szellem és léleknek hívunk s nem abból, amit tantételeknek s $2 \times 2 = 4$-nek hívunk. Legjobb gondolataink úgy kelnek föl lelkünkben mint a napok, oly szuverén kiszámíthatlansággal; szemünkbe néznek, mintha öntudatunkra akarnák hozni, hogy itt vannak, de nem azért, mert mi hívtuk őket; mi hívni azt, amit nem ismerünk, úgy se birjuk. Igy jár bennünk a Lélek s így mutatja be arcát; mindig ő leplezi le magát; mi le nem téphetjük fátylát. Akik hitetlenkednek s csak pozitiv adatokkal akarják fölérteni a világot s a létet, akik csak az exakt kutatásnak az egyes tényeket jól körülvilágító lámpácskájával járnak s azt gondolják, hogyha azt magasra tartják, megvilágítják vele a világot: azok a nagy kinyilatkoztatásokat el nem vehetik. Összehasonlíthatnám őket a gyalogfenyővel, mely a magas hegyek oldalát megmássza, de a világító csúcsokhoz el nem jut, még

kevésbbé ahhoz a fényforráshoz, melytől a csúcsok izznak. Mi nem tapadunk a hegyekhez a gyalogfenyő rezignációjával, hanem nekünk közünk van a csúcsokon izzó napsugárhoz. Bizony-bizony, a fények felülről valók s a Szentlélek e nagy fények lelke! Ő adta ezeket az emberiségnek a kinyilatkoztatásban; ő adja nekünk is a maga megvilágosításait, arcának sugarait. Ő tölt el sejtelmekkel, melyeket azután kigyullaszt nagy, világító gondolatokká. Ő az a meleg, impulziv szellem, aki oly benyomásokkal dolgozik, hogy igazságukat megérezzük. Ő szétszakítja a tudatlanság, elfogultság, a babona és rossz inspirációk fátyolát s világosságot áraszt ránk! Ó mutasd meg arcodat, Fölség, Szentlélek; a te arcod vonásai fényességek, a te revelációid sugarak; mikor több szentet, jót, igazat látunk, Téged láttunk meg; Te leleplezted magadat. Köszönöm; imádlak, szeretlek.

b) A reveláció megadatott, a nagy üdvigazságok rendszere lezáratott Úrban s az apostolokban; de azért az élet folyama tovább folyik; a tudás, a művészet, a társadalmi szervezet tovább fejlik. Az Úr Jézus nem állította meg a világot s nem véglegesítette formáit. Ő nem kötötte le az életet úgy,

hogy minden problémáját megoldotta s minden esetet s részletet meghatározott volna; hanem arról gondoskodott, hogy a világelváltozásokban jó vezérünk s útmutatónk legyen, aki *kijelentse* nekünk, hogy mit tegyünk. Róla mondja: «A vigasztaló Szentlélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanít mindenre» (Ján. 14, 26.). Megtanít arra először az egyház tanításában, mert a hitre s üdvösségre vonatkozó kérdéseket a Szentlélek az egyház tekintélyével világítja meg s a Szentlélekhez ragaszkodó, hű léleknek ugyanolyan bizalommal kell ragaszkodnia az egyházhoz s credojába foglalnia azt: qui locutus est per ecclesiam. De a Szentlélek az egyes embereket külön-külön világítja meg s kijelenti magát nekik. Ez a műve sohasem teljes és bevégzett; «mert Isten, aki mondotta, hogy a sötétségből világosság derüljön, ő támaszta világosságot szíveinkben» (2. Kor. 4, 6.), s támasztja azt most is s akarja, hogy e világossággal lelkünkben találjuk föl magunkat s alakítsuk új igények s szükségletek szerint a világot. Ó Szentlélek, mennyi közöm van hozzád, mennyire vagy te az én lelkem, ki lejöttél 1900. év előtt, de aki lejösz most is; ki

lejöttél az apostolokra, de aki lejösz rám is, hogy necsak Nachempfinder, hanem általad s belőled élő darab élet legyek s most legyek az. Mily bölcseség s mélység van e magát folyton s most is reveláló, a lelkek szükségleteit velünk megéreztető, az Isten országa nyomaira minket rávezető, a Krisztus szellemében több, jobb világot sürgető Szentlélek működésében! Tudja, hogy a világ nagy fejlődését máról holnapra sem elvégezni nem lehet, sem megkötni; tudja azt is, hogy új igények, új szükségletek, új szenvedések s harcok zaklatják föl az egymást váltó korszakokat; hogyan segítsen hát rajtunk? Úgy, hogy magát adja nekünk, világosságát, érzékét, hajlékonyságát, formabőségét, alakulási kifogyhatatlanságát. Ez az a Lélek! Ó Jézusom, hogy eltaláltad, mikor mondtad: a Lelkemet küldöm el nektek. Nem merevséget, nem zárt örökséget, nem formákat, hanem Szentlelket! Mily furcsán hangzik utolsó beszédedben, hogy «bevégezted művedet», mily érthetetlenül a kereszten, az, hogy «beteljesedett.» Uram, maroknyi ember ragaszkodik hozzád s a nagy tömegeket a zürzavar viharja söpri, hát hogyan fejezhetted be művedet; de ha elgondolom, hogy

miután a világ váltságát keresztfádon bevégezted, te a világnak a szentség, jóság végleges formáját nem adhattad, nem állíthattad meg a világ folyását, hanem kapcsolatba hoztál minket a fejlődés s haladás, az alakulás s javulás örök elvével, a Te Lelkeddel. Azt adtad nekünk, mert ez volt az, amit adnod kellett s ezzel a világ fejlődését elintézned! Az igazi krisztusi mű tehát az egyeseknek a Szentlélekkel való telítése; ha az megvan, akkor bár sohasem lesz kész s befejezett a világ s az élet formája, bár el fog változni sokban, de a lelke az a régi s új, arcfejlesztő, életet alakító, új, szebb világokat, több igazságot sürgető, a bűnre rámutató, tisztulást sürgető Szentlélek lesz, az én édes, fölséges Lelkem!

A megvilágosítás Lelke.

Qui locutus est pro profetas. (Inspiráció.) *a)* A Szentlélek nemcsak világossággal s meggyőződéssel telíti prófétáit s szentjeit, hanem sugalmazza őket, hogy beszéljenek s írjanak; írják azt, amit ő akar s úgy, ahogy egyéniségüknek is megfelel, de a Szentlélek gondolatait is kifejezésre hozza. Erről mondja szent Péter (II. 1, 21.): «emberi akaratból sohasem származott a jövendölés, hanem a Szentlélektől ihlettetvén szólottak az Isten szent emberei.» Ők organumai voltak a Szentléleknek s kapcsolatban álltak vele. Tőlük vettük a Szentírást. A Szentírás maga a Szentlélek az ő lelkükön át nézve, megérezve, élvezve. Mikor olvassuk az írást, az ő lelkükön, lelkük vetületén át kapjuk mi is a Szentlélek gondolatait, világosságát s tüzét. A Szentírás Szentlélekkel van telve, Szentlélekkel, aki nemcsak szólt, hanem szól

prófétái által. Ez a könyv nem régi gondolatnak elsorolása, nem régi lélekfakadások herbáriuma; hanem a betük mögött eleven, sugárzó, meleg valóság van. Azt úgy kell olvasni. A Szentlélek tiszteletének egy módja a Szentírás mély tisztelettel, nyilt, befogadó lélekkel való olvasása. Az olvasó léleknek tartózkodásából ki kell jönnie, ajtót kell nyitnia s figyelnie, hogy mit is szól a Lélek s mi a visszhangja lelkünkben. Nem szabad kritizálni stilust, sem egyéni s korbeli felfogásokat természetről, csillagokról, állatokról, hanem az egyénin át s az egyénin túl érintkezésbe kell lépnünk a lelkek vezetőjével, aki hozzánk szól örök keletű nyelven, örök igazságokról, örök igényekről, örök szükségletekről s velem való közlekedéséből hasznot kell merítenem; mert «az Istentől ihletett minden írás hasznos a tanításra, feddésre, dorgálásra, az igazságban való oktatásra, hogy tökéletes legyen az Isten embere.» (II. Tim. 3, 16.) Tehát az írást mint a Szentlélek szavát kell vennem, az élet vágyától szomjasan kell azt olvasnom; tisztelettel a magasságok szózata, áhitattal a lelkünkben fakadó Szentlélek hajtásai iránt. Istenem, Szent lelkem, mily áttüzesedett lelkekből

pattantak ki ez igék, mily érzésektől oldódott meg ez a nyelv, mily energia lehetett az, mely Belőled való s még most sem fogyott ki, most is sugárzik.

b) A Szentlélek azonban nemcsak prófétákat, hanem minket is sugalmaz, lelkünket sugalmazza. Lelket mondok s nem észt, mert nemcsak észben, de érzésben, akaratban, kedélyben is megindít a Lélek. Gondolatainkban és érzéseinkben jár s érezzük, hogy jár. Néha emel, máskor lenyom, néha megpendít, máskor lendít, néha leköt, máskor szabadít s nem ad száraz gondolatokat, hanem lélekkel, érzékkel, érzéssel vegyeseket, úgy, hogy a súlypont nem fogalmakban, hanem az érzelmekben s akaratban van. Ezt jelzi az írás, mikor világosságról szól, mely a szív révén száll a lélekbe s mikor azt akarja, hogy az Isten törvényét szivünkkel fogjuk föl s szivünkbe zárjuk el. A Szentlélekből való gondolatok tehát eleven gondolatok, melyek az élet hatalmával, melegével, az érzés elfogadottságával s a kedély emelkedettségével lépnek föl. Gondolatok, indítások, melyek az életet emelik, rendezik, hevítik. Gondolatok s indítások, melyektől elfelejtünk kételkedni s aggódni, melyek vigaszt

hoznak s élvezetet s könnyűvé tesznek mindent. Van ennek az isteni inspirációnak természetesen sok-sok foka, de mindegyiknek az a jellege, hogy Isten felé indít, alázatossá, bensőségessé tesz, kötelességekre figyelmeztet, áldozatokra buzdít. A Lelket el ne fojtsátok!

c) Mily kiapadhatatlan e Lélek lüktetése s lélekzése az emberiségben. Tele vagyok csodálattal, hogy mindenkinek ki jut, sőt, hogy folyton több s több jut ki, amint Neki tetszik s amint a mi előkészületünk s készségünk engedi. Itt nincs szisztéma, itt nincs mértékegység; itt egyrészt csak egy imádandó kegyesség s másrészt a kegyelem minden szemernyijére féltékeny hűség állhat egymással szemben! De hát van is dolgunk s rá is szorulunk kegyelmére. Néha ugyan úgy tetszik, mintha verőfényekkel dolgoznák s mintha minket is már látókká tett volna; azt gondoljuk, hogy minden világos már nekünk; de nem úgy van, mert ellenkezőleg, sok a homály s kevés a világosság. Sok-sok problémánk van; a hitnek meredek csúcsai közt szakadékok nyilnak, melyek tele vannak sötétséggel s azokból a szakadékokból londoni köd száll lelkünkre. A világ nem kész,

az ember nem kész; de amily könnyű érezni e befejezetlenséget, oly nehéz megtudni sokszor a tökéletesbülés módját. Azután meg néha csak olyanok vagyunk, kik régi, nedves falak közé építjük bele lakásunkat s lépten-nyomon érezzük a régiség dohát, a penész szagot; máskor olyan a Szentlélek inspirációja, mint a földrengés hulláma; nem szedi le az először a háztetőt s utána a téglasorokat, hanem egy lökéssel ledönti az egész penészfészket. Egyrészt tehát nagy bizalmat ébresszünk magunkban a Szentlélek iránt, másrészt meg nagy alattvalói rezignációval várjuk s nem a szolga, hanem a jó barát hűségével fogadjuk s használjuk föl az inspirációkat; «ne vond meg magadtól a jó napot s az ajándékul nyert jónak egy része se muljék el tőled». (Ecclesiast. 14, 14.)

Az új törvénynek Lelke.

a) A Pünkösd napja a zsidóknál a sinai törvény kihirdetésének napja volt, mely törvény kőtáblákra volt vésve. A kereszténység új törvényét a Szentlélek ugyancsak Pünkösd napján nem kőtáblákra, hanem szivünkbe véste s azt a törvényt szent Jakab «a szabadság tökéletes törvényének» (1, 25.) s «királyi törvénynek» (2, 8.) hívja. Szabadság törvényének mondja azért, mert úgy fogadtatja el velünk, hogy mi azt készséggel s nem kényszerből teljesítjük, hogy mint törvényt tiszteljük, de a «mi» törvényünknek nézzük, mienknek, melyet nekünk Isten adott, de azért, hogy lelkünk legnemesebb s legmélyebb igényeit kielégítse s hogy az isteni életet s erőt s szépséget a törvény mértékei által lelkünkbe átvigye. Igy a napsugárnak törvénye a fény s a meleg, a virág törvénye a szépség s az ember törvénye az életnek,

az öntudatnak isteni tartalma, isteni mértéke. Ó, de nekünk való, tehát igaz, hogy a mi törvényünk, melyet szivesen, készséggel átkarolunk s átélünk. Általa teszünk szert igazi szabadságra bűntől és tévelytől, általa lesz látóvá és nemesen akaróvá lelkünk; általa emelkedünk ki szenvedélyeink uralma alól s közeledünk ahhoz a lelkülethez, melyet az írás másutt «az Isten fiai szabadságának» hív. Ezt a törvényt ép ezért «királyi törvények» hívja szent Jakab, mert kiemel alacsony korlátokból s ütközésekből s a kiemelkedés folytán az erő, a fölény s a győzelem érzeteivel tölt el. E szabadság s királyi lelkiség után vágyódnunk kell, azt kérnünk kell mint a legjobbat s lelkünknek legvalóbbat. Nem oly törvény ez, mely lenyom, hanem amely emel; nem töri ez le az életet, hanem segíti, kifejleszti s telíti azt. Teljesítsük e törvényt készséggel, teljesítsük szeretetből. Erre indít, erre hív a Szentlélek. Az anyamadár nem hagyja fiókjait a fészekben, hanem csalogatja őket ki a fészekből, mihelyt repülni képesek. Rossz szolgálat volna az, ha az anyamadár a fészekben akarná marasztalni fiókjait, ahol szárnyaik ki nem fejlődnének; ingerli őket tehát

repülésre vagyis a nekik megfelelő cselekvésre. A Szentlélek is minket a nekünk megfelelő cselekvésre lelkesít s az abban áll, hogy ne kötéllel húzzanak a jóra s nemesre, hanem hogy készséggel s lélekkel tegyünk. Az öntudatlanság, a kedvetlenség, az érzéketlenség, a passzivitás fészkéből a Szentlélek csalogat ki minket. Foglaljuk le magunknak az ő törvényét, lelkünk, készségünk törvénye az; szeretjük e törvényt s úgy teljesítjük, mint kiket a szeretet ösztönöz rá.

b) A Szentlélek törvénye «tökéletes törvény» lévén, tökéletességre vezet. Van sok, ami bennünk alacsony és érzéki s ami a lélek ellen harcol; de az érzékiségben s ösztönösségben úgy rejlik a lélek, mint földben a mag s az ki akar fejlődni, mint ahogy a mag is akar. A legtöbb emberben a lélek nehezen és szerencsétlenül fejlik. Annyi sok akadálya van, hogy nem fejlesztheti ki szépen s nemesen lelkületét; úgy néz ki, mint egy bokor, melynek levelei zsugorodottak; egy sincs szépen kirajzolva, valamennyi bütykös, hólyagos, ráncos; egy sincs hibátlan. Hát még a lelkek világában! Mily kevés igazán szép, lelki lélek van ott! A legtöbbet az ösz-

tönnek, tehát egy alsóbb s nemtelenebb erőnek durvasága s merevsége torzítja el. A lélek arculatán a «homo animalis» tompa, szellemtelen kifejezése ül. Ezt a szellemtelen szellemet vissza kellene szorítani s a nemesen emberit kifejezésre hozni. Az pedig nem az ösztönös s az állati elem, hanem a «spiritus et vita» szelleme. Ez a két elem harcban áll egymással természeténél fogva s az ember nem volna ember, ha ez a harc benne nem vívódnék; jól van; de ha e harc a természetes állapot s ha nem lehet a jobbat, csak harccal kivivni, akkor hát legyen harc, de ha ember az ember igazán, akkor már csak az emberinek s nem az állatinak fogja magában pártját, az pedig a szellemi ember. Tehát, aki nem akar harcolni, az nem reális ember, mert félreismeri önmaga természetét, mely konfliktusokkal teljes s ugyancsak, aki a harcban az alacsonyabb hatalomnak zászlaja alá áll, az a jobb fejlődésnek, a nemesebb emberinek lesz árulója. A Szentlélek figyelmeztet minket a nagy tévedésre s világosan öntudatunkra hozza, hogy a haladás s a tökéletesség okvetlenül harccal jár. Szét kell szakítanunk a varázst, melyet a természetes ösztönök kielégítése

a képzelet révén gyakorol; tagadnunk kell, hogy a természetes élet gyönyör s élvezet, amint jön s hogy azt szabadon s aggodalom nélkül élvezni kell; nem szabad hallgatnunk az élet s a művészet azon biztatásaira sem, melyek szabad féket eresztenek az érzékeknek. Ez mind rossz, ez mind tévely és illúzió. Ha segíteni kellene valakit, az a szellemi ember lehetne csak s nem az érzéki, akinek minden kedvez. Igen, több lelket, több szellemet, több fölényt, több mértéket, több önuralmat, akkor aztán kialakul a szellemi ember, az Isten gyermeke.

c) A «tökéletesség» végre is a lehetőleg teljes harmónia. A Szentlélek a harmóniának lelke. A harmónia pedig abban áll, hogy az ember önmagában erős, egész, testileg-lelkileg egészséges, hogy az ember önmagánál otthon van. Minden csak ott lehetséges, ahol a lélek Istennel egyesült, ahol a lélek lelke a Szentlélek. Harmónia, az mérték és törvény és fegyelem; harmónia, az egyensúly önmagammal s a világgal; az pedig csak a szellem uralma alatt érvényesíthető. Azt a szellemnek meg kell teremtenie. A hegedű húrjaiban sincs csak szellem által; a kőben, a bronzban sincs,

csak szellem által; no hát ezt a természetet, ezt a nyers természetet is csak szellem harmonizálhatja. Sok dolga lesz e részben a Szentléleknek bennünk. Mi is sok tekintetben durvák, nyersek, vadak, féktelenek vagyunk; húrjaink még rostosak, bronzunk még salakos, márványunk még ott hever a sárban; még sok kegyelemre, de sok közreműködésre is van szükség részünkről, hogy harmónia legyen belső valónkban s harmónia énünk s a környezet közt. De a harmóniát kell akarnunk! Ó tehát kérjük a Szentlelket, hogy neveljen, figyelmeztessen, óvjon; mi meg csupa szem és fül leszünk.

Benső világom Teremtő Lelke.

a) *A megszentelő malaszt istenülés.* A Szentlélek megteremti az «új embert», aki részese az isteni természetnek. Lelkünk a Szentlélek ereje által elváltozik, Istenbe változik el, amennyire ez lehetséges, tehát *istenül.* Ez az istenülés a léleknek ontologiájában, fizisében megy végbe s nem esik öntudatunkba; a dicsőség is, mely az istenüléssel együtt jár, csak tehetségképen s mintegy csirában van lelkünkbe fektetve s földi életünkben mintegy le van fogva s paralizálva. A léleknek ez elváltozását semmiféle tökéletesbüléssel, semmiféle kulturális haladással s fejlődéssel el nem érhetjük; bármennyire fokoznók is a természetes erényt, bármily széppé fejlesztenők jellemünket, bármennyire tökéletesbítenénk jóságunkat, nemességünket s tisztaságunkat, sohasem érhetnők el a megszentelő malasztban nekünk juttatott elváltozást s istenülést,

miután ezt természetes úton-módon, természetes energiákból kifejleszteni s kifakasztani nem lehet. A megszentelő malasztban rejlő elváltozás egészen új rend, mely minden természetet fölülmul s melyet csak Isten teremthet meg. Az ember ki sem érdemelheti; azt az Isten adja. Ez az új teremtés a Szentlélek világa, az Isten országa. E természetfölötti élet révén vagyunk Isten gyermekei s a Szentlélek kifejleszti e kegyelmi életet, fölserkenti s gyümölcsözteti erényben s jóságban a természetfölötti létet, az istenült léleknek energiáit. Mélyen meghatva szemlélem a Szentlélek e csodálatos világát a lelkekben s hódolattal s lelkesüléssel ápolom magamban a hitet s iparkodom tőlem telhetőleg, hogy az én lelkem is elváltozzék s istenüljön a megszentelő malaszt által. Uram — kiáltom — teremts engem Isten gyermekévé, átistenült lélekké, ahogy évek előtt teremtettél emberré! Mint ember magamban hordozom a természetes erkölcsi törvényt s a nagy kötelességeket s ugyancsak a tehetséget, hogy jó, derék, kitünő, erényes, jellemes ember legyek. Mint ember kinevelhetem magamat erkölcsös emberré; de bármennyire haladna az emberiség ez

úton, az *istenült embert* nem állíthatná a világba; ezt csak az Isten teremtheti meg. Ugyancsak a kulturális fejlődés útján magas tökéletességre emelkedhetnék a világ s kinevelhetné a jobb, a nemesebb embert; de az istenült embertől végtelenül elmaradna; ezt csak a Szentlélek alkothatja meg. Végül, mivel létemnek gyökerei Istenbe mélyednek s feléje gravitálok, azért természetemnél fogva vallásos, Isten utánvágyó embernek kell lennem. Viszonyban kell állnom hozzá s akaratát kell teljesítenem, hogy halálom után hozzá közelebb jöjjek. De lehetek én a természet sugalatait követve mély s bensőséges, lehetek misztikus és istenes; lehetek lelkesen vallásos; ha bármilyen is volnék, végtelenül messze esném az istenült embertől. A vallás ugyanis viszony Istenhez s élet Istenből; de a természetfölötti vallás elsősorban magának, annak a vallásos léleknek az elváltozása, még pedig *istenülése.* Ebben a természetfölötti vallásban önmagunkról is hiszünk nagyot s fölségest, azt, hogy lelkünk a maga fizisében elváltozott, hogy az isteni élet magvát s csiráját hordozza magában; hisszük s várjuk, hogy lelki világunk «más», még pedig dicsőséges vi-

lággá változik át. Erkölcsösek akarunk lenni nagyon, de nem az erkölcsösség teszi a lélek istenülését, hanem a Szentlélek. Ha istenültek vagyunk, akkor ez állapotunkban természetesen minden erényt felsőbb fokon gyakorolhatunk s akarunk is gyakorolni s mindent el akarunk kerülni, hogy az istenülés vonásait a halálos bűn által el ne veszítsük.

b) *A megszentelő malaszt Istenhasonlóság.* Az istenülés kegyelme által Istenhez hasonlók leszünk, mint ahogy harmatcsepp hasonló lesz a naphoz, amikor sugara éri. A napsugár áthatja a cseppet saját fényével s szépségével: úgy tesz velünk a Szentlélek; áthat minket s ragyog bennünk; így arculatunk az ő vonásait hordozza; az ő szépsége lett a mi diszünk s az ő melege a mi hevünk. Isten ily kapcsolatban akart lenni velünk; akart a Szentlélektől éltetett s átjárt lelkeket. Adjunk neki ezért hálát, hisz ebben áll a mi tökéletesbülésünk s fölmagasztaltatásunk. Nem érte be a teremtéssel, mely alakokat s energiákat állít a világba; nem érte be a kulturával, v. i. ezeknek a teremtett emberi erőknek s energiáknak tevékenységével s az általuk fölépített emberi világgal;

hanem emberiséget akart, melynek lelke a Szentlélek legyen; lelkeket akart, kik természetfölötti kapcsolatban éljenek vele. Csak ezek tetszenek neki. Nem elégszik meg tehát a természetadta, nyers élettel, nem elégszik meg a kultur-élettel: neki a szellemi világban az a felsőbb fokú, az az isteni élet kell, melynek lelke a Szentlélek. Ádám óta minden embert e természetfölötti életben akart látni s amely ember nem ilyen, az nem tetszik neki. Nem látja rajta az isteni életet, azért az ő szemeiben olyan az, mint a hulla. Ahol léleknek kellene lennie s az a lélek nincs, ott csúf, rút, szétomló az alak, ott halál van: ilyen a kegyelem nélkül való lélek. Hulla; Isten szemeiben csunya. A bűn által kiesünk ebből az Istennek tetsző, természetfölötti életből s elvesztjük lelkünket, a Szentlelket. Ádám bűne következtében szintén e kapcsolat nélkül születnek a gyermekek, azért ők sem tetszenek Istennek; nem lévén bennük a Szentlélek, nincsenek az ő gondolatai szerint. Ezt nevezzük eredeti bűnnek. Az eredeti bűnben levő lelkek, tehát valamennyi ember nélkülözi azt a felsőbb, isteni életet; nélkülözi a Szentlelket. Be jó, hogy kiemel minket a

Lélekvesztés e szomorú állapotából s amit az első ember elvesztett mindnyájunk számára, azt az Isten visszaadja az egyeseknek. Visszaadja a Szentlelket, az ő lelkét, s azzal az ő életét s szépségét. Hozzá hasonlók leszünk; istenültek, tehát isteniek leszünk. «Olyanok lesztek, mint az istenek», ez már nem ördögi sugalat, hanem valóság, melybe az Isten szeretete segített föl. E kitüntetésben s fölmagasztalásban részesített. Több ez tudománynál s művészetnél, több ez hatalomnál s dicsőségnél, mert isteni élet, isteni erő, isteni szépség. Imádom, Uram, fölséges terveidet; áldom szándékaidat. Ugyancsak jót akarsz s jót adsz, a legjobbat adod; magadat, életedet osztod meg velem. Úgy akarom azt becsülni, mint a szó szoros értelmében legnagyobb kincset, isteni jót.

c) *A megszentelő malaszt bűntörlesztés.* Azáltal, hogy Isten a lelket az isteni élet e közösségébe fölveszi s annak erejét a lélekbe oltja, lesz a lélek övé, lesz szent! Övének lenni, Istenhez tartozni, az tehát elsősorban nem a mi tettünk, hanem a Szentléleknek bennünk való léte s az általa velünk közölt természetfölötti élet. Ez a kapcsolat kizárja a bűnt is. Nem

lehet ott bűn, ahol az isteni élet hatja át a lelket. Ha valaki vétkezik, v. i. rosszakarattal Istentől el s a romlás és tagadás sötét hatalmához fordul, annak a lelkében nemcsak ez a rosszakarat van, hanem az elveszti az istenülést is. Úgy, hogy a bűn a maga egész terjedelmében kettőt mond, először rosszakaratban áll, mely azonban jön-megy, azután pedig áll az istenülés megszüntében. A bűn miatt a lélek Lélek nélküli lesz, csunya s hullaszerű lesz. A bűn rosszakarat s a rosszakarat által az Istengyermek öngyilkossága; az isteni ember eldobta magától az isteni életet. Ugyancsak, mikor az ember szívből visszatér az Istenhez s megbánja bűnét, akkor az Isten nemcsak megbocsátja a rosszakaratot, a sértést, hanem visszaadja a természetfölötti kapcsolatot is; visszaadja a Szentlelket s az istenülés által, e belső elváltozás által vétetik el a bűn a lélekről. Mikor tehát a keresztségben ujjászületik a gyermek, akkor az eredeti bűn, az isteni visszatetszés megszünik a megszentelő malasztnak a lélekbe való öntése által; nemkülönben mikor a felnőtt ember tökéletes bánattal bánja meg bűnét, vagy mikor a gyóntatószékben fordul bűnbánóan Isten-

hez, akkor is Isten megbocsát s e bocsánatát a léleknek elváltozásával vagyis istenülésével adja; ad természetfölötti életet s szépséget, mely kizárja a bűnt. Tehát a bűn az isteninek pusztulása bennem s a bűnbocsánat az isteninek új bevonulása s térfoglalása bennem. Csupa valóság, csupa érték! Végtelen érték pusztulása s végtelen érték megteremtése. Mily nagy veszteség, melyet az egész világ nem tehetne jóvá s mily nagy nyereség, több mint az élet s a világ. Lelkem e világításban még nagyobb titokká lesz előttem. Tisztelem, szeretem s óvom. Ebben is a Szentlélek a tanítóm s mesterem.

A Szentlélek új tehetségek, új erők, új motivumok Lelke.

a) A Szentlélek föladata a világba beleállítani az «új embert» mint új valóságot s új természetet. Minden természetnek vannak megfelelő tehetségei s erői; érthető tehát, hogy akik «részesei lettek az isteni természetnek», azoknak nemcsak eszményeik s céljaik mások, hanem erőik s indításaik is kell, hogy azok legyenek, melyekkel céljaikat s eszményeiket megközelítsék. Az istenült léleknek első energiája a hit, melyet nemcsak mint átmeneti aktust, hanem mint lelkünkben gyökerező állapotot s tehetséget kell tekintenünk; ez oly látás, mellyel új célokat s új perspektivákat látok. Második a remény, mely a vágynak s a törekvéseknek s küzdelmeknek energiája, mely a bajokból ki akar emelkedni s nemcsak halhatatlanságot, hanem győzelmes, isteni életet vár. A harmadik a szeretet, mellyel az ember Istent s önmagát s az emberiséget meg-

tisztult, átszellemült egységben s közösségben karolja át. Hit, remény, szeretet, az istenült léleknek isteni energiái; ezekre hat a Szentlélek; ezek fogják föl sugárzatait s reagálnak rájuk. De az isteni erényeken kívül vannak erkölcsi erények; ezek is erők, sajátos motivumokkal s új mértékekkel. Valamint u. i. a természetes erények a természettől veszik motivumaikat s természetes rendet s szépséget s jóságot teremtenek meg: úgy a természetfölötti erkölcsi erények a Szentlélektől, egy felsőbb, nemesebb lelkiségtől veszik mértékeiket s azon akarnak nagygyá nőni. Igy pl. ha valaki természetes mértékletességet akar gyakorolni, azt mondja magának: «mindenből annyit, amennyi nem árthat» s az jó és helyes elv; de ha természetfölötti mértékletességre iparkodik, akkor oly szempontokat tart szem előtt, amelyeket a léleknek s a testnek viszonyából a hit világosságában merít s gondol azokra a nagy szolgálatokra, melyeket a test a léleknek tehet. Ugyancsak lehet valaki bátor, energikus, kitartó természeténél fogva s annak a bátorság, kitartás természetes erényei lesznek; de más lesz az, ha átjárja őt a hit, hogy az Isten van vele s benne s ha e tudat

erővé válik s ha ezekkel a motivumokkal lesz bátor és erős. Igy vagyunk minden erénnyel. Tehát az isteni s erkölcsi erények a természetfölötti rendben a Szentlélek orgánumai; ő dolgozik bennük. Általuk szövünk tisztább, nemesebb lelkiséget a természetes életbe s érzésbe. A Szentlélek ugyanis rásegít, hogy necsak a természet indítóokai s belátásai szerint igazodjunk, hanem hogy a természetfölötti gondolatokat s méreteket fogadjuk el s azok szerint alakítsuk életünket. Kár volna, ha nem ezek szerint nevelnők lelkünket s ha a természetfölötti életet illetőleg parlag s ugar volna a szivünk. Szántsuk föl s a nagy magvető, a Szentlélek, belehinti a krisztusi élet csíráit s egy szebb s melegebb lelkivilág fejlik majd ki bennünk.

b) Másodsorban azt adja nekünk a Szentlélek, amit a lélek legsajátosabb elemének mondanék, az érzéket az isteni élet s annak szelleme, pszihéje iránt. Az nem tudás, az nem akarat, hanem az a lélek érzékenysége, mely mintegy az ő alkatából, ha szabad azt mondanom, szövetéből való. Vannak finom s vannak durvaszövésű lelkek. Mint ahogy a férfi s a nő, bár ember mindkettő, mégis csak más, másképp van beide-

gezve, más az érzékük s más a hivatásuk: úgy lehetnek a lelkekben is csodálatos beidegezések. Az «állati ember» lelkileg bizonyára máskép van beidegezve, mint a «lelki» s a lelki emberek ismét más és más, finomabb vagy alantasabb élet hordozói lehetnek. Egyiknek érzéke észrevétet sok mindenfélét, amit a másik nem értékel; ugyancsak hajlandóvá, készségessé teszi valamire, amire a másik nem reagál; az egyik benyomásokat vesz, melyeket a másik tompán föl sem fog. Én ily lélekbeidegezéseknek mondom a Szentléleknek úgynevezett «ajándékait.» Ajándék, általános kijelentés; de neveik megmondják, hogy mik ezek: A *bölcseség, tudomány, értelem, okosság, erősség, kegyelet* s *Istenfélelem.* Ezek a léleknek bizonyos finomságai; különös kapcsolatok köztünk s a Szentlélek közt, melyeken át a Szentlélek minket a jelzett irányokban befolyásol; organumok s érzékfélék a lélekben, melyek által a Szentlélekkel, a finom lelkiélet alakítójával összeköttetésben állunk s indításaira alkalmasabbak leszünk. Nem ismerjük lelkünket a maga konkrét valóságában; nincs tüzetes fogalmunk a lelki energiákról, de azért látjuk s csodáljuk a Szentlélek kihatásait egyes lel-

kekben, kiket bölcsekké tesz — kiknek mélyen járó lelket ad, hogy az Isten nyomaira az életben s a természetben ráakadjanak — s nagy belátásokat ad, melyek nem tépelődő okoskodásból, hanem kinyilatkoztatásból valók. Nem kell ezekhez lombik és kalapács, hanem csak megértő s megérző lélek. Hányszor mondják nagy Istensugalta művészek műveikről: igen, mi csináltuk volna ezeket, de úgy érezzük, mintha nem is mi, hanem voltaképen más valaki csinálta volna meg ezeket általunk s mi csak eszközei lettünk volna. Így beszélnek átlag mind a látók, a bölcsek, a feltalálók, így a Szentlélek gyermekei is. Így beszélnek azok az erősek, azok az Istenfélő hősök is: nem magunknak köszönjük ezt a világosságot, ezt az erőt és kenetet, mely által győztünk, hanem mi mind ezt kaptuk; ezek az erők vittek minket s nem mi őket. Azok a világos nagy meglátások is, az az erő és istenfélelem, az a kenetesség és naivság, melyekről a szentek életében csodálunk, szintén a Szentlélek ajándékai. Hát hiszen hál' Istennek, van mindebből bennem is valami s lehet belőle még több. Akarom is tisztelni s óvni a Lélek e kikezdéseit magamban;

figyelni akarok sugalataira s azokra a lelkemben jelentkező fényességekre. Imádkozni s tisztulni akarok, hogy mindjobban megismerjem azt, amit Isten tőlem akar. Aki a lelket mindenekfölött becsüli s öntökéletesítésén kitartóan dolgozik, aki nem bízza el magát, hanem híven s szorgosan fegyelmezi természetét: annak az Isten megadja a kegyelmet, hogy egyre szebb összhangba hozza magában a természetet s a kegyelmet s kitartást ad neki, hogy bár észrevétlenül, de folytonosan megközelítse a krisztusi ideált e földön s bőségesebb része legyen a szív békéjében s a Szentlélek örömében. Ó Szentlélek, kérlek, vezess, kérlek, terelj erre felé!

A segítő kegyelem.

a) A Szentlélek mindenkinek adja magát a kegyelem indításaiban. Krisztus előtt vagy Krisztus után egyaránt nincs pogány vagy zsidó, hivő vagy hitetlen, kinek lelkében a Szenlélek ne dolgoznék, akit ne indítana, mozgatna, hogy a jobb, az isteni ember benne kialakuljon. Indításain azonban a lelkek nagyon különbözően indulnak el s természet és élet, társadalom és történet különféleképen működnek közre; majd segítenek, majd akadályoznak. A Szentlélek mindezek dacára adja kegyelmeit: érzékenységet, készséget, lendületet, vonzalmakat, tetszést, vigaszt, lelkesülést s így a Szentlélek bennünket mint lelkünkben élő s minket nem kívülről, hanem belülről indító lélek kezel. Ő az én lelkem, ő elömlik rajtam. Valamint a szívből folyton tiszta, meleg vér árad az erekbe: úgy árad folyton a természetfölötti élet árja a Szent-

lélekből a lelkekre. A Szentlélek az egyház szive. (Szent Tamás.) A mi lelkünk. Bennünk is fakad egyre: vágyaink, feltételeink, bizalmunk, belátásaink, erősbülésünk, bátorodásunk, örömeink, jó kedélyhangulataink, amik által az erőhöz, a jóhoz hajlunk, mind belőle valók. Lelkem e Lelkét szeretem s imádom. Nem értem ugyan mélységeimet, de tudom, hogy lelkem mélységeiben egyesül velem a Szentlélek, hogy lelkem gyökereibe oltja bele magát azért, hogy már kiindulásában legyen természetfölötti a gondolat s érzés. Hálával veszem, hogy a Szentlélek emberi valóm gondolataiban s érzéseiben adja magát. Tisztelettel veszem s követni akarom az indításokat; hálás s hű végrehajtójuk akarok lenni. Amily titokzatos a lét s önmagam is, ha gondolkozom rajtuk: oly szent s értékes lesz lelkem s egyéniségem, mikor azt mint a Szentlélek organumát nézem. Egyéniségem szép kialakulása attól függ, hogy a segítő kegyelmeket, a Szentlélek indításait hogyan élem ki tiszta, nemes emberséggé.

b) Az ilyen gondolkozás, akarás és érzés, mely a Szentlélek indításaiból való, egészen más értékű, mint a rendes, termé-

szetes hajlamokból folyó cselekvés. Más értékű pedig azért, mert az öntudat, a belső, lelki tartalom egészen más. Más lesz érzékileg, természetesen érezni, emberileg gondolkozni s törekedni s egészen más lesz az isteni motivumok erejét s tartalmát megtapasztalni s élvezni. A mi lelki értékeink úgy sem a külső cselekvések, a tettek, a harcok s győzelmek, hanem a belső öntudati tartalmak; ezek töltik ki a lelket s ezek mint kiválóságok, mint kincsek s értékek mutatkoznak be neki; a lélek pedig úgy is érzi, úgy is nézi s élvezi őket s örül nekik. A külső cselekvés, a társadalmi polc, az emberek előtti funkció, az már csak a kéreg, vagy a keret. Úgy vagyunk e belső tartalommal s a külső kerettel, mint a jó borral és a kupájával. Nem attól függ a bor jósága, hogy drágaköves aranyserlegből isszuk; nem attól függ a rózsa szépsége, hogy majolikavázában pompázik-e. A bornak ize s tüze s a rózsának szépsége s illata, azok önálló, belülről való értékek. Igy vagyunk a jó cselekedetekkel, ezeket is a lelki izességről, a belülről, spontán fakadó szépségről kell megitélni. Törekedjünk arra, hogy lelkünk öntudata izes legyen a Szentlélek

motivumaitól. Tehetünk bármi kis dolgot, ha van lelkünk hozzá, azt ízzel, kedvvel, lelkiséggel végezhetjük s ettől a belső tartalomtól lesz értéke is. Azért mondja szent Pál, hogy akár eszünk, akár iszunk s bármit teszünk, mindent Isten dicsőségére tegyünk, szem előtt tartva azt, hogy az Isten dicsősége végre is az ízes, a kedves, az üde lelkiség. Az ilyen lelket összehasonlíthatjuk sugárzó arccal, napsugárral. Az ilyenről mondhatjuk el, bárhol legyen: te vagy a világ világossága, vagyis napsugara. Ugyancsak ezt a lelkiséget összehasonlíthatjuk oly emberek modorával, kiknek egész valóján valami báj s kedvesség ömlik el, akiknek a ruha is jobban áll, akik járásban-kelésben, magatartásban, mozgásaikban, érintkezésükben valami finom, nemes, elegáns lelket sugároznak magukból. Legyen kedvünk magunkat képezni s alakítani s az Isten lelke organumaivá válni.

c) Már most gondoljuk meg, hogy valaki e nemes lelkiség iránt elzárkózott s visszautasító s hogy azt nem becsüli. Hiába mondja az ilyen, hogy ő nem vétkezik; nem vétkezik, igaz; de milyen értékektől fosztja meg magát s mily veszedelmeknek teszi ki magát, hogy durvává, keménnyé,

hideggé váljék. Olyan az ilyen lélek, mint a kert, mely tele van paréjjal. Az ilyen is mondhatja: nem vagyok szemétdomb; de mily mentség az a kertre nézve, hogy nem szemétdomb, mikor ott virágnak s szép életnek, nem pedig gaznak kellene nőnie. S lélek-e hát az elhanyagolt, gazba, érzékiségbe növő lélek? Lélek lelkiség nélkül! De meg érthetetlen is volna a Szentlélek sugallataival, ezekkel a legjobb gondolatokkal szemben való nembánomság; mert ha a rossz gondolatokat eltávolítanunk kötelesség: akkor a jó, a legjobb gondolatokkal szemben csak egy magatartásunk lehet, az elfogadás. Ó, igen, fogadjuk el, fogadjuk föl szivesen a végtelen Isten életének fakadásait, amelyek mint érzések s gondolatok jelentkeznek bennünk; sürgeti ezt az Úr, mikor mondja: «akinek vagyon, annak adatik», vagyis aki megfogja, fölhasználja s ezáltal birtokába veszi a kegyelmeket, annak ad az Isten többet is; s folytatja: «akinek pedig nincsen, amije van is, elvétetik tőle» (Máté 13, 12.), vagyis akiben jelentkezik ugyan az Isten kegyelme, de azt el nem fogadja, annak lelkén áldás nélkül átvonul. Istenem, mily jó az, hogy a Szentlélek időnként világosabban is meg-

érezteti velünk, hogy velünk van, hogy bepillantást enged az élet szebb alakulásába, hogy biztató kilátásokat nyit s vonz és hív. Bizalom s bátorság száll meg ilyenkor s közel érezzük magunkat hozzá. A hideg lelkek mindettől elesnek, voltaképen tehát az élet melegét s vigaszát nélkülözik. Gondoljunk erre s vizsgáljuk meg lelkünket s mert szeretjük a jobb, szebb életet, hát tegyünk róla, hogy az meglegyen bennünk.

d) A segítő malaszt általánosságát s bőségét, melyből minden embernek jut, kifejezi a Szentírás, mikor mondja: «A szél, ahol akarja, ott fú és zúgását hallod, de nem tudod, honnét jő, vagy hová megy; így van mindaz, ki a lélektől születik», (Ján. 3, 8.), tehát jön-megy, jön, amikor akar s ahonnan akar s akihez akar s minden lélek úgy van nyitva a Léleknek, mint a puszta a szélnek. Mint ahogy a pusztán vágtató szél, minden fűszálat, minden kórót, minden bokrot megzörget s megráz: úgy tesz a Szentlélek a lelkekkel, a pusztai lelkekkel, a kóró-lelkekkel, a száraz, avar-lelkekkel, nemkülönben a virág-lelkekkel. Megzörgeti, fölrázza őket s meghívja: «gyere — mondja — viszlek». Nem le-

het őt megállítani, akárcsak a szelet, de el lehet vele menni, el lehet vágtatni s repülni. A Lélek adja magát, de úgy, hogy azért önmagáé marad. Adja magát s mondja: «használj, de rendelkezésedre úgy, hogy akkor jöjjek, mikor te akarsz, nem állok». Nagy, nagy Úr ez a Szél-Lélek. Két kötelességem van vele szemben: észrevenni őt akkor is, mikor lágyan jön s üdvözölni őt készséggel s örömmel s fölhasználni indításait.

De van még egy fölséges értelme annak a szónak, hogy a Szentlélek olyan, mint a szél. Azt gondolom ugyanis, hogy olyan, mint a tavaszi szél, amelynek szárnyai tele vannak finom magvakkal, mohacsirákkal, a szebb élet szikráival. A tavaszi szélnek szárnya csupa finom fényekből s zománcszikrákból áll s mikor repül mezőn-erdőn, hát hullatja a magot, a csirát; ő a nagy magvető, a termékenység szelleme. A szél az erdők, a mezők, a rétek, az útszélek kertésze; az a pazar kertész, aki csak szór s ont magot, akiről csak úgy ömlik a hímpor s ömlik mindenfelé, utakra, háztetőkre, sziklákra is; kulturája nagy, isteni arányok keretében áll s az élettel nem fukarkodik, adja, ontja pazarul. S a Szél-

kertész e kulturájától való ez a szép világ, az erdők, mezők, a hegyoldalak, az útszélek s árkok flórája. Így tesz a Szentlélek a lelkek világában; jön mint a tavaszi szél s hinti szerteszét az új élet hímporát, az ismeret, a szeretet szikráit; hinti azokra is, kik olyanok az ő sugallataival szemben, amilyenek a háztetők s utcák s sziklák a szél életcsiráival szemben s ő mégis adja kegyelmeit. De nekünk nem szabad utánoznunk a szél kulturáját a rendszertelenségben; nem szabad kőszívvel, utcai lélekkel, háztető-terméketlenséggel fogadnunk a magvakat, a Szentlélek indításait. A Szentlélek is ezt akarja; mert jóllehet pazarul adja s ontja kegyelmeit, de akarja, hogy azokat el ne hanyagoljuk, hanem hogy öntudatos, szép lelkiséggé, lelki flórává neveljük. Akkor lelkünk, «a puszta vigadni fog s örvendez a kietlen s virágzik, mint a liliom. A Libanon dicsősége adatik neki és a Karmel és Száron ékessége». (Izaiás. 35, l. 2.).

Az akció Szentlelke.

a) A Szentlélek átjárja s istenültté teszi a lelket. Minden lény azonban cselekvésre s tettre van beállítva, akár fizikai, akár pszichikai legyen; tehát a mi istenült lelkünknek is tennie, cselekednie, kihatnia kell. Ezáltal lesz csak igazán öntudatosan, erkölcsileg jó s ezáltal építi ki önmagát s formáját. A Szentlélek tényleg indít is cselekvésre, még pedig először arra, hogy érzéseinkben, akaratunkban, belső tartalmunkban érvényesüljön az isteni irányzat s a természetfölötti motivumok. A Szentlélek a lelket nem akarja ösztönösségének vagy a szürke emberi érzéseknek uralma alatt hagyni, hanem ki akarja azokból emelni s krisztusi érzésekre, az Isten gyermekei motivumainak földolgozására nevelni. Azért tehát önmagunkba, belső tartalmunkba, öntudatunk motivumai s formái közé int minket s akarja, hogy itt selej-

tezzünk s válogassunk s a nemesebbet, az istenit kultiváljuk. A sokféle, töredékes, kapkodó munkába nagy szándékoknak végtelenbe futó vonalait akarja meghuzatni; a legszerényebb állásnak vagy foglalkozásnak kereteit természetfölötti motivumok által végtelen látókörökké akarja tágítani. Akarja, hogy eszmélődésre, szívtisztulásra, elmélkedésre, Istennel való foglalkozásra időt szenteljünk. Ugyancsak a természetfölötti irányzatnak lelkünkben való fölébresztésére folyton jó gondolatokat s érzéseket ad nekünk; megmozgatja hitünket, reményünket, fölgyulasztja szeretetünket s erkölcsi erényeinket. Ha a természetfölötti indításokkal közreműködünk, akkor ez a mi tevékenységünk kimélyíti s intenzivebbé teszi az életet, megerősíti erényeinket s könnyebbé teszi az erények gyakorlatait is. Gyakorlat teszi a mestert! s ha híven kitartunk a természetfölötti erények gyakorlatában, a Szentlélek maga lesz a mi mesterünk s az ő szelleme uralkodik majd rajtunk. Így aztán a Szentlélek lesz lelkünk lelke s megtapasztaljuk a Szentírás szavát: «Abból ismerjük meg, hogy benne lakunk és ő mibennünk, hogy *az ő Lelkéből adott nekünk*». (1. Ján. 4, 13.) Ez a

lélek kihat pszichologiámra, sőt fiziologiámra; rendet teremt ott, irányt ad s bizonyos jellegek verődnek ki lelken s testen egyaránt. Így képzelem el szent Ferenc stigmatizációját is. Az a Szentlélek, mely lelkét átjárta s pszichéjét lággyá s lángolóvá tette, a résztvevő s együttszenvedő szeretet átalakító erejét a stigmákban fakasztotta ki. Így képzelem azoknak az imádkozó szenteknek sugárzását, melytől világos lett az éjféli templom, ahol imádkoztak, vagy a csendes éjszakai út, melyen jártak. A Lélek kisugárzott belőlük, mint fény. Nagy az én vágyam, hogy a Lélek átjárjon engem, s hogy kifejtsem természetfölötti energiámat. Nagy a vágyam, hogy hasonló legyek a Lélekhez s kell is hasonlóvá lennem, hisz belőle születtem. A hasonulás folyamatát siettetem a felsőbb, természetfölötti szépségnek szemeim előtt való tartása által. Azt nézem folyton, majd csak rám olvad; benyomásait érzem; iparkodom hát kidolgozni azokat.

b) A természetfölötti embernek nemcsak önmagát, hanem a világot is el kell változtatnia. Jóllehet a Szentlélek az egyes embernek istenülését akarja, másrészt nagyon kell hangoztatnunk, hogy mi ezzel a

mi istenült lelkünkkel a fejlődő világban élünk; az istenülés talaján fakadt erényeink a gyakorlati életbe nyúlnak bele; istenült valónkkal a konkrét élet problémái előtt állunk s istenülésünkből táplálkozó morálisunk különféle benyomást s ingert vesz a változó kulturáramokból; ebből az következik, hogy az istenülés nem elvonulást jelent a világból, hanem új, isteni energiák belépését jelenti a világba. Az első keresztények itt-ott az Isten országának katasztrófaszerű megérkezését várták s azért kikapcsolódni akartak a világból, a munkából, a kulturális tevékenységből. A Szentlélek kikorrigálta e nézetet s ráterelte őket a konkrét élet szükségleteinek kielégítésére. Nem lehet az élettől elvonulni. Az istenült ember is a természet keretében áll; végezze el hát a dolgát. A munkát igénylő világban áll az Isten gyermeke is a maga istenült lelkiségével; állja meg hát a helyét ott, hogy jobb világot teremtsünk s a jobb világba jobb embert állítsunk. Tartsuk hát szemünk előtt ezt a kettős kötelességet: hordozzunk istenült öntudatot, Istennel bensőségesen kapcsolódó lelkületet magunkban, legyen biztos egyensúlyunk s fölséges megnyug-

vásunk, bármily kulturzóna alatt élünk; de mint a természet darabjai, mint az evolúciós világszerkezet részei s a történeti haladás nagy munkájának napszámosai, vegyük ki hűségesen s szorgalmasan részünket a munkából. Én tehát istenült is vagyok s sub specie aeternitatis állok, de természet is vagyok s eszerint készen soha sem vagyok. Van bennem egy transcendentális világ, mely a földön túlra gravitál, de másrészt erőknek s tehetségeknek szisztémája is vagyok, melyek a földön hivatvák akcióba lépni s ezt az Isten akarja. Az én belsőmnek entuziazmusa is a jobb, a bajt legyőző túlvilág; de ugyancsak lelkem egész tüzével s hevével érdeklődöm s hevülök az Isten nagy világa iránt, mely körülöttem fejlik. E két tendenciát harmoniába kell hoznom s hozom is: Isten művének nézem a természetet s a kulturát s minden érdeklődésemmel rávetem magamat; ugyancsak egy más, isteni világnak kikezdéseit s erőit hiszem s tudom magamban s azokat nemcsak fejlesztem, hanem összes energiáim kifejlesztésére s összes kötelességeim teljesítésére fölhasználom. A Szentlélek által bennem eszközölt istenülés tegyen buzgóbbá, ébrebbé, az istenülés motivumai s

indításai segítsenek a kulturális munkában éppúgy, mint a szorosan erkölcsi szférában. Ó imádandó, teremtő Lélek, isteni ez mind, mert belőled való s nekünk való! A világ napszámába állítottál minket s nekünk azt nem szabad elhanyagolnunk, de a világban is az élet ideálja az öntökéletesedés. A Te gondolatod tehát az, hogy az élet igaz tartalma a lelki műveltség, az Istenszeretet, de nem a technikai, gazdasági irányzatok, nem a tudomány s művészet elhanyagolásával. Természeten épül a lélek, azt le nem ronthatja; uralja a természetet, de uralja fölényesen. Ez a szellem a megszentelő Lélekből való, aki egyszersmind az én Teremtő-Lelkem!

c) Az én életem csak kis, parányi részecskéje a történelmi, társadalmi életnek, de azért föl kell emelkednie az Isten azon nagy terveihez s szándékaihoz is, melyeket a történelmi fejlődésben kifejt. Kiemelkedem én ugyan a természetből s a társadalomból is, ha örök értékeimet nézem, de nem vonatkozhatom el tőlük, miután az örök értékeket az emberi életben kell gyümölcsöztetnem, s éppen a legnagyobb kötelesség s a legnagyobb érték, a szeretet, az életre mutat s élet s kapcsolat s gya-

korlat nélkül megbizhatatlan elméletszámba megy. Tudom, hogy szeretet nélkül csengő érc vagyok; tudom, hogy szeretetem kritériuma az ember iránti viselkedésem, akit látok, s nem Isten iránti eljárásom, kit nem látok; de akkor az is világos, hogy ezzel az én egész istenült lelkemmel az emberek felé kell fordulnom, ott lesz a helyem s éppen a közösségben, az összetartásban, a közmunkában kell érvényesülnöm. Hová, merre indítana is hát a Lélek? Szeretni igazán nem lehet erdőt, tengert, csillagot; szeretni csak embert lehet. Egybefűzni, kapcsolni szeretettel nem lehet fát, téglát; hanem csak sziveket. De akkor az én hivatásom, a szeretet egybefűző, kapcsoló tevékenysége megint csak az emberek felé űz! Istenem, ez a Szentlélek indítása! Ő indít feléjük; akarja, hogy emberbaráti, testvéri, friss lelkem legyen; akarja, hogy ne zárkózzam el, hanem hogy bajtársként, testvérként kapcsolódjam a testvérhez. Akarja, hogy bátor, vállalkozó közszellem fűzzön minket egybe közös munkára, közös harcra minden rossz ellen s hogy ez a szellem a szeretetnek íze legyen bennünk. Mint ahogy a méhek egymás közt anyakirálynéjuk körül kapcso-

lódnak a méz párázatában, a testvéri összetartás édes szájízével s az mintegy az ő szellemük: úgy kell nekünk egymás közt kapcsolódnunk s ez érdeklődésen, ez önzetlenségen, e nagylelkű testvériségen meg fogjuk érezni a szeretet édes ízét. A közérzés, ez az a nemes izlés; a Szentlelket ízlelni benne. «Ha szeretjük egymást, az Isten mibennünk lakik s az ő szeretete mibennünk tökéletes.» (1. Ján. 4, 12.) Egy hang nem ad éneket, egy húr nem ad zenét, hanem sok hang, sok húr összhangja; s az összhang érzést vált ki bennünk s figyelmeztet arra, hogy csak sok összhangzó lélekből lehet a világ harmóniája, mely méltó Istent dicsőítő ének; egy árva hang, mely külön sipog s Istent külön akarja dicsérni, elárulja, hogy nem tudja, mi a szép s hogy az Istennek nem ebben telik kedve. De hisz megmondta, hogy neki szeretet, vagyis a lelkeknek, sokaknak harmóniája kell. Szeretetemnek tehát okvetlenül testvéri szeretetté kell válnia. Ha nem törődném az emberekkel, ha nem tudnék szenvedni s örülni velük, elhagyott volna már a Szentlélek. Úgy akarom szeretni lelkemet, hogy egyszersmind nagyon szeressem testvéreimet.

Az Úr Jézus viszonya a Szentlélek-Istenhez.

a) Csodálatos viszony az, melyet oly sokatmondóan ír le a Szentírás, mikor Krisztus keresztelésekor mondja, hogy «a Lélek mint galamb leszállt és rajta maradt». (Márk 1, 10.) Igen, rajta maradt, mert a Szentlélek Krisztus emberi lelkét fogta le magának, a legtöbb kegyelmet e léleknek adta s nagy hivatására, hogy a második isteni személlyel egyesüljön, rákészítette. Krisztus lelkében égett a Szentlélek tüze; világossága s érzései e lélekből sugároztak ki; szavaiban ez a lélek nyilatkozott; emberi életében ez a Lélek lépett elénk. De ha kérdezzük, hogy voltaképen mit célzott, mit akart a Szentlélek, azt kell felelnünk, hogy Jézus mintájára minket mindnyájunkat akart átalakítani. Jézus e küldetésben járt s erre űzte s ösztönözte őt folyton a Lélek. Jézus tudta, hogy Pünkösd napján a Szentlélek ezt a művét

páratlan kiömléssel, a kegyelmek kiáradásával akarja eszközölni; tudta, hogy a lelkeket tűzzel kereszteli majd Isten fiaivá s szellemét kiárasztja rohamban azért, hogy neki sok-sok testvére legyen s azért vágyott a Pünkösd után, a lélekkiömlés után, testvéreinek az ő arculatához való hasonulás után, melyet a Lélek eszközöl majd. Krisztus tudta, hogy a Pünkösd világosságával az ő tanítása, az ő megismerése világít majd be a lelkekbe; tudta, hogy e napon az ég zsilipei fölhuzatnak s a kegyelem árja emeli s viszi majd a lelkeket az evangelium felé: azért vágyik ő maga s azért vár oly sokat ő is a Pünkösd napjától. Itt áll a világban Krisztus, a Szentlélek szakramentuma; a legszebb, a leglelkibb, az isteni ember; áll, de mintha várna; bizony vár; várja a Szentlelket, ki a rest embertömeget megindítja, löki, szorítja, kényszeríti hozzá; kényszeríti nyomaiba; várja az átalakító Lelket, ki miután benne magában kialakította az isteni embert, most e minta szerint idomítsa, tisztítsa, emelje s lelkesítse az emberek fiait.

b) Mindent tőle vár; sokszor igéri s nagy reményeket fűz hozzá, rendkívül kiható eredményeket vár tőle. «Mikor eljö-

vend a Vigasztaló, kit én küldök az Atyától, az igazság lelkét...» Attól megolvadnak sziveitek s vonzódtok majd hozzám. Most nem hisztek, majd fogtok hinni... Nem értetek meg most, majd megértetek akkor. Vonzalom, világosság, készség jár nyomában. Azért én imádkozom, hogy az Isten küldje le Lelkét szivetekbe. Minden jó anya, atya, tanító imádkozzék övéiért, hogy az Isten küldje le Lelkét, hogy a szó érzést keltsen. Biztat, bátorít, majd másképen lesz minden, ha az lejön. Az megtanít imádkozni... Ez a jó, bensőséges Lélek, az áhitat lelke.

c) Művét reá bizza. Akar bűntelen lelkeket, de a legnagyobb érv a bűn kerülésére: «Nolite contristare Spiritum», ne szomorítsátok meg a Lelket. Akar lemondást; mert «nescitis, quid petatis», majd a Szentlélek imádkozik bennetek. Akar szűzi lelkeket; azt attól várja, ha majd a szív «a Szentlélek temploma lesz». Akar buzgó apostoli lelkeket, akik úgy beszéljenek majd, «mint ahogy a Lélek ad neki szólást». Nincs nagyobb büntetés, mint a Szentlélek elvonulása s visszavonulása: «nem marad meg lelkem az emberben, mert test». Azért gondja van rá, hogy a

Lelket elküldje: kit én küldök nektek, ki belőlem való, szivem forró lehellete; ti nem mehettek érte, de majd elküldöm, eljön a magasból.

d) Azért mi ugyanazzal a szeretettel, mellyel Krisztuson függünk, fordulunk a Szentlélekhez. A Mester elment, de helyette itt a Szentlélek. Eltávozott Krisztus, de a Szentlélek támaszunk. A coenaculumot ez az érzés, ez a vágy töltötte be. A tanítványok mindent Tőle vártak. Menynyire kell megbecsülnünk a lelket; semmit sem szabad tennünk, ami őt megszomorítja, elriasztja, leszorítja; Krisztus szándékai ellen tennénk. Nem boldogul Krisztus műve, mert a Szentlélek nincs bennünk. Vigyázzunk rá úgy, mint zúgó, sötét viharban biztosan világoskodó mécsre, mint szemünk fényére és lelkünk lelkére. Krisztushoz közelebb jutunk, amely mértékben nagyra becsüljük, szeretjük s megértjük a Szentlelket s végleg elszakadunk magától Krisztustól, ha a Szentlélek ellen vétkezünk, vagyis ha lelketlenek vagyunk hit, remény, szeretet, üdvösség, örök élet iránt.

Jézus megigéri tanítványainak a Szentlelket.

«A vigasztaló Szentlélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanít mindenre és eszetekbe juttat mindent, amiket nektek mondottam.» (Ján. 14, 26.)

a) Megtanít arra, amit nem értettetek meg; tanításától a dogma érzéssé, a hit életté, a remény gyakorlattá válik bennetek. Nem tanokra, hanem életre tanít. A Lélek nem iskolamester, hanem életelv; tudománya nem betü, hanem érzés, lelkesülés és erő. E tekintetben a Szentlélek arra törekszik, hogy a hit eleven életté, a tan érzéssé és tapintattá váljék bennünk, hogy fölkent, lelkes emberek legyünk, kik egyéniségükkel bizonyítják az Urat. Tehát át kell élned a hitet és a tant az életről és erényről, akkor lesz a tied. Míg csak fogalmaid vannak róla, addig nem hat akaratodra igazán; nincs tapasztalatod. A fogalom, a képzet is csak akkor

erős, ha érzéseket ébreszt; az újra és újra átélt érzés a hatalom. Azért tehetetlen a tan, hit, elv, melyet értünk, de érzéssé, tapasztalattá nem változtatunk. Onnan az ür a beszéd és a tett közt; máskép beszélnek és máskép tesznek; «die ewige Melancholie des Besserwissens und Schlechtermachens».

b) *«Én kérem az Atyát és más Vigasztalót ad nektek... Nem hagylak árván titeket.»* (Ján. 14, 16, 18.) A Szentlélek «paraclytus», segítő lélek. Megvéd és megvigasztal, bátorságot önt belénk az igazság öntudatos átélése által, fölemel, emancipál a világ illuzióinak s lázainak gyöngesége alól. Azután megóv az elzülléstől, melyet az élet értéktelenségének kisértete hoz reánk. Megsegít, hogy érezzük létünk s lelkünk végtelen értékét s ne vessük el magunkat; hogy mindenekfölött becsüljük a szívbeli tökéletességet s a belső értéket. — A világgal szemben is megvéd, mert rámutat jócselekedeteinkre, melyeket lehet tagadni, de nem lehet súlyukat nem érezni. Ez a Lélek legyen segítőm s forraljon föl; a vízből is akkor lesz feszítő energia, ha forró; a vér, a lélek is úgy van.

c) *«Mikor pedig eljövend a Vigasztaló, kit én küldök nektek az Atyától, az igazság lelkét, ki az Atyától származik, ő bizonyságot tesz felőlem.»* (Ján. 15, 26.) Az a szív, amely a Szentlelket vette, nagy fogalommal bir Jézusról s forrón szereti őt, áthasonul hozzá s föltünteti magán képét. Ezek a kipusztíthatatlan Krisztus-képmások ráutalnak a krisztusi élet mélységeire; ezek a folyton hajtó és zamatos gerezdeket termő szőlővesszők a tüzes, mézes szőlőtőke örök erejére. Aki tehát a Szentlélek erejét életté változtatja, az tanuságot tesz Krisztusról. — Bennem is tanuskodik a Szentlélek bűnről és igazságról; hűségesen meg akarom fogadni tanuságát s aszerint itélek.

Készület a Szentlélek eljövetelére.

«Maradjatok a városban . . .» (Luk. 24, 49.)

a) Üljetek le . . . csendesedjetek le; legyen mélységes csend a lelketekben. Zaj és vásár az élet s a lélek e profán, lármás piacokra nem száll le; tehát csendet kérünk. Csendet a földies, nyugtalan, csapongó, magamagát gyötrő gondolatokba; csendet az örökös perpatvarba; a hazug, mert nem őszinte, e tettetéssel s álnoksággal s ugyanakkor gyávasággal telt nagyképű komédiába. Nem félni, nem aggódni, nem kapkodni, hanem összeszedni magát s észszerűen s alázattal s bizalommal Istenhez járulni. Tömegesen, erőszakosan jár keresztül-kasul lelkeden a gondolat, szíveden az érzelem; szenvedsz ez örökös rendetlenségtől. «És mint a szülőasszonyé, úgy szenved a te szived képzelgésben. Ha csak Istentől nem adatik a látomás, ne add azokra szivedet.» (Eccl. 34, 6.) Kérlek hát

ülj le; nézz szivedbe s kérdezd: mi az, ami eltávolít a Lélektől? Mi zavarja békémet? Testi vágy, érzékiség, fegyelmezetlen, csél-csap kedély, hiú töprengés, bizalmatlan félelem? Ülj le s gondolkozzál s imádkozzál; «tégy szert jótanácsú szívre; semmi sincs hozzád annál hivebb». (Eccl. 37, 17.)

b) «*Mignem felruháztattok erővel.*» Nézzétek, hogyan, mibe öltöztet az Isten: a mezőt szépségbe, a tavaszt virágba, a földet fénybe, napsugárba s remekül csinálja, mert Salamon dicsősége elhomályosul a buzavirág szépségétől. Ő van hivatva a lelket felöltöztetni s ugyan mibe? Már nem liliom fehérségbe, nem aranykalászszőkeségbe, nem a buzavirág kellemébe, hanem önmagába. Isten lakik bennem, ha kegyelem állapotában vagyok s az ő szépsége az a lelki szépség, áttetszőség, mélység s édesség verődik ki rajtam; ezt nem lehet hasonlítani semmi külsőséghez, bájhoz, ezt kegyelemnek hivjuk. Kegyelem az Istennek szépsége, átverődése a lelken, az Isten térfoglalása, az Istenhez való hasonulás, a vele való színváltozás. Az erény e szépségnek s színváltozásnak öntudatra hozása, öntudatos átélése.

c) Elizeus megkapta Illés köpönyegét, abba öltözködött s mint próféta jött át a Jordánon. Mi is Illés köpönyegét keressük, hogy prófétáknak, apostoli, buzgó lelkeknek készüljünk; Jézus pedig mondja: majd felöltöztetlek... erőbe. A szentek ereje az ő lelkivilágok. «Vegyétek tehát magatokra, mint Istennek szent és kedves választottjai, az irgalom indulatát, a kegyességet, alázatot, szerénységet.» «Vetkőzzetek ki az ó-emberből s öltözzetek amaz újba, ki megújíttatik annak képmása szerint, ki őt teremtette.» (Kol. 3, 12, 9.) Tündöklő lelkek kellenek; indutus lumine sicut vestimento, kik világosságba öltözködnek.

Veni Sancte Spiritus!

«Jöjj el, Szentlélek Isten!»

a) Várjuk a jó lelket. A jó lélek a Szentlélek s azt az Isten adja nagy kegyelemképen. «Isten jó lelket ad az őt kérőknek». Mindenki akar jó lelket, a világ is; lelket, amely képes legyen az élet küzdelmein eligazodni s boldogulni. Mily sokat tesz a jó lélek, az a jóindulatú lélek, a hivő lélek, mely szemét megnyitja a hit világosságának; az aggódó lélek, mely üdvéért reszket; a lelkiismeretes lélek, az élet nagy föladatainak teljesítésében! Ha jó, derült lelkünk van, akkor csillagfény és napsugár az életünk, de ha elborult a lelkünk, akkor egész világunk borus, bosszantó és unalmas. Mit használt Saulnak, hogy volt királyi öltözete, mikor nem volt hozzá jó lelke, hanem megszállta őt a rossz, szomorú lélek s izgalomba hozta? Jézus megjelent szent Katalinnak és kivette szivét

és a magáéval cserélte föl. Ezt teszi a Szentlélek is a mi lelkünkkel. Lelkünk az elfogultságnak, a szeretetlenségnek, lemondásnak, gyávaságnak lelke s a Szentlélek jó lelket ad e helyett. Azért énekli az egyház oly esengő s csengő szóval: Veni Sancte Spiritus!...

b) Veni Creator Spiritus. A Szentlélek oly erő, mely teremt s nekünk is jól és erősen akaró, kiinduló, teremtő lelket ad. Erre van szükségünk. Erős lélek nélkül tudomány, műveltség, állás mit sem használ. Erősen kell fogni a kardot is, különben mit sem használ pengéje! Skander bég kardját is ócskavas közé dobhatjuk, ha nincs hozzá Skander bég karja. Az egyház valamennyi kegyszere és szentsége is csak úgy használ, ha erős odaadással fogjuk s vesszük, ha erős, hajthatatlan a lelkünk. Jöjj el tehát Szentlélek! Bennem is erős lesz a lélek, ha tárt ajtót nyitok a Szentléleknek, ha bizom benne s egyre javítom magam. Lelke az én lelkesülésem lesz, melyet az erő érzete fakaszt. Lelkes emberek kellenek, mert csak lelkes emberek képesek valamire. Szent Ferencnek kordája megkötötte a XII. század forradalmának kerekét, hogy örvénybe ne rohanjon; én

is képes leszek sokakat menteni, ha lesz bennem lélek. Teremts hát lelket belém, te teremtő Lélek; megsemmisülök előtted, mert a Teremtő semmiből teremtett; megalázom magamat s úgy kérlek!

A Szentlélek eljövetele I.

«És mikor elérkeztek a pünkösd napjai... lőn hirtelen az égből mint egy sebesen jövő szélnek zúgása s betölté az egész házat, ahol ülnek vala». (Ap. Cs. 2, 1.)

a) Mikor végre, hosszú vártatva pünkösd lett! Ah, a várakozó sziveknek a tíz nap egy kis örökkévalóság! Sinai hegyen e napon kötötte meg egykor Isten népével a szövetséget; ez tehát a megfélemlítő törvénynek ünnepe volt, melyen inkább a szigor, a szolgaság érzett meg, mint a szeretet s a szabadság. Sinai alatt ébredt a nép a fölséges Isten uralmának öntudatára. Nyakas volt s azért a törvény iga lett nyakában. Most azonban más pünkösd lett: szeretet, bensőség, lelkesülés, öröm tölti el a sziveket. A lélek a Szentlélekkel szeretetben egyesül; tud hevülni s olvadni; tud áradozni s vértanuvá lenni. Ó pünkösdök pünkösdje; édes, lelkes születés-

napja a készségnek, erkölcsiségnek, szeretetnek! Te vagy lelkem ünnepe!

b) «*Mint egy sebesen jövő szélnek zúgása*». Zúgva jött le az égből az élet lelke... zúgott, figyelmeztetett, ébresztett, csődített; ez volt a pünkösd harangszava! Átjárt zeget-zugot, megrendített farizeusi házakat és római praetoriumot; különösen pedig átjárta azt a zárt ligetet, az apostoli lelkek gyülekezetét; megmozgatott benne minden ágat-bogat, minden lombot és levelet; fölpattantott minden rügyet, fölébresztett minden energiát; lelkiséget, szabadságot lehelt s kimelegítette s kitágította a belső világot; ez az ő világa, az öntudat, az érzések, a motivumok világa. Külre csak az általános s közös viszonyok rendezésében s intézmények alkotásában nyilvánul. Mily mély s nagy ezzel szemben a belső világ! Akarjunk jól, nemesen, erényesen, szépen, fölségesen, tiszteletteljesen, tisztán, szemérmesen, fegyelmezetten, türelmesen, bátran, kitartóan, alázatosan, előzékenyen, ájtatosan, örvendezve s bizva; ez a mi világunk.

c) «*Betölté az egész házat...*» Ez az egyház; ide vonzódott a Lélek. Mint ahogy Noe galambja nem dögre, tuskóra,

romra, hanem a bárkára szállt le: úgy a Szentlélek az egyházra; ez is bárka a vízözönben. Leszállt a galamb Krisztusra is, az Isten szerelmes fiára, keresztelésében; most pedig híveinek gyülekezetére, a tűzzel keresztelt apostoli egyházra száll. Szállhat ide bátran; minden lélek várvavárja; nem magányos fa, hanem egész erdő hivogatja tavaszi pompában. Leszáll ő száraz ágra is, bűnös lelkekre, hogy szárnya csattogásával fölébressze őket; leszállt magányos fákra, az ó-szövetség szentjeire; de fészket csak erdőben, a lelkek közösségében rak, ott van otthon, ott búg, szeret és költ. Örüljünk az egyház e galambjának, ez édes vendégnek. «Dulcis hospes animae», lelkünk édes vendége.

A Szentlélek eljövetele II.

«És mikor elérkeztek a pünkösd napjai... lőn hirtelen az égből mint egy sebesen jövő szélnek zúgása és betölté az egész házat, ahol ülnek vala». (Ap. Cs. 2, 1.)

A Szentlélek fölségesen és páratlanul lejött az apostoli egyházra. Lejött ő azelőtt is; lejött a Sinai hegyre... lejött mint ködoszlop a frigyszekrényre... lejött a Salamoni templom fölavatására; de most nem keresett frigyszekrényt, gránitsziklát, templomot, hanem lelkeket; villáma szent tűzzé, ködoszlopa az ima tömjénfüstjévé lett s ismételte a régi szót: teremtsünk embert... embert, isteni hasonlatosságra. Milyen az?

a) A lelki szépség tipusa. Ezt nézik próféták, apostolok, szentek és hívek; ezt beszélik, ezt festik, vésik; ezen dolgozik az apostoli egyház: az erényes, művelt, tiszta lélek szépségén. Athénben szép szobrok álltak úton-útfélen, hogy a nép izlése finomodjék: a kereszténységben a

lelki szépség múzeumai nyilnak; az oltárok piedesztáljain állnak a műremekek; azokat nézzük, tiszteljük, csodáljuk. Első a szent Szűz, a legszebb királyleány s Istenanya; arcán a szüzesség hava, keblén a gyermek. Nem festett szépség; hanem «flos agri et lilium convallium»; nem hideg szépség, gyermeket szeret; csillagkoszorúja van ugyan, de názárethi házban lakik; nap övezi, de sírni tud s keresztuton megy hazafelé... S a többi mind ilyen; fiai, hasonlítanak rá. S én is fia vagyok; lelkemnek szépsége az ő anyai jegye; csakis az!

b) Az isteni ember az erő tipusa, annak a törhetetlen, egyenes, teszmészetes erőnek kifejezése, mely az erényben rejlik. Nem az izmok, nem a versenyfutás ereje; nem az erőszak vagy a szenvedélyesség ereje; ez mind csak test és szeszély; hanem annak a nyugodt, egyszerű, harmonikus, isteni érzésnek ereje. Együttérzés Istennel! Ez lehet a gyermekben, a leányban... Ez bevonul az Isten törvényének szeretetével szivünkbe s naggyá nő bennünk abban a mértékben, melyben áldozatot hozni s magunkat megtagadni tudjuk. E szeretetben egyszerűvé, életrevalóvá, gyakorlativá, kedvessé válik a lélek; neme-

síti környezetét s érvényesül mindenütt, otthon, a tűzhelynél, a betegágynál, a társaságban, a koporsónál. S mily nagy az ereje, mikor gyermekarccal néz föl a dühöngőre s a világ chaoszában énekelni kezd! — Bizzunk az evangéliumi érzésnek erejében... Olvassuk gyakran az evangéliumot s hagyjuk lelkünkre vetődni szellemét; olyan lesz az, mint az éjfélutáni harmat a tikkadt fűvön. Szent József bőrköténye s a szent Szűz konyhaköténye alatt ilyen érzés lakott.

c) Az isteni ember az Istennel telt lélek tipusa, melynek érzéke van a mélység iránt; érzéke Isten s a kegyelem iránt. Sokan a «fin de siècle» fáradtságával vagy a frivolság kihivó könnyelműségével néznek rájuk; de a mélység mélység marad; belőle emelkednek a metafizika s a túlvilág. Az ilyennek érzéke van az élet tisztasága iránt, melyből öröm, vidámság, jókedv fakad. A világ szomorú; előbb-utóbb kiverődik rajta az üresség mint szomorúság. Klasszikus példa erre a pogányság a derült élet-programmal s a szép istennőkkel, kik nem birták mosolyra gyujtani a földet. Ó be jó nekünk, kik a földre a tiszta szív öntudatával s az égbe az örök remény lelkesülésével tekinthetünk.

A Szentlélek eljövetele III.

«Leszálla mindenikre közülök.» (Ap. Cs. 2, 3.)

a) Lelket adott apostolainak először is a csalhatatlanság ajándékában, hogy ne tanítsanak helytelent; kitöltötte őket mélységes hittel, odaadással, hogy akik hamisítatlan tant tanítanak, azok a tant át is éljék. A tan legfőbb kriteriuma a tény. A tény az élet. Az infallibilis tannak szenteket kell nevelnie s a tanítóknak szenteknek kell lenniök. A tant cáfolja az élet; saját életünk; nem vagyunk apostolok, ha nem vagyunk szentek, a tan eleven kiadásai! Az apostolok megvannak keresztelve tűzzel és lélekkel. Ó, csak akik átélnek tant és hitet, azok apostolok.

b) Missziójuk megvolt, most erőt adott hozzá! Eritis mihi testes, tanuim lesztek! Bár gyöngék vagytok, erős testimóniumot várok tőletek... In signis et portentis...

Bámulatra ragadjátok majd a világot s a legnagyobb tanulság lesz a ti fölséges szellemetek; az a bölcseség, melynek nem áll ellent senki. Csak akiben lélek lakik, annak van igazi, hathatós missziója.

c) Jurisdictiójuk, joghatóságuk megvolt; most kegyelmet adott a lelkek neveléséhez. Nagy és nehéz dolog lelkeket vezetni, kik az apostoli vezetésen függnek, kik az apostoli intézményben naggyá nőnek; de másrészt nagy szerencse biztos, erőteljes vezetés alatt állni s abban mintegy az Isten kezét és karját érezni. Ez a biztos, erőteljes vezetés a mi részünk az anyaszentegyházban; egy-egy lelki vezető a legnagyobb áldás sokakra. Ó simuljunk az egyházhoz, tapadjunk forrásaihoz és kérjünk s keressünk erős, fölvilágosult vezetőt, kit azután bizvást és nagy szívvel lehessen követnünk. A Szentlélek is ezt akarja; szépen fejlő lelkeket gondoz; egyházát virágos kertnek nézi, melyre napsugárt s szépséget áraszt. «Omnia propter electos», mindent megtesz választottjaiért. A kiválasztás egyik tünete a mélységes, lelkiismeretes ragaszkodás az egyházhoz.

A Szentlélek eljövetele IV.

«*És eloszlott nyelvek jelenének meg nekik, mint a tűzláng.*» (Ap. Cs. 2, 3.)

a) A Lélek kereszteli apostolokká a tanítványokat. Jézusnak nagy fogalma van az apostolról; ki nem születik vérből és csontból, hanem Szentlélekből. Jézus már megkeresztelte Simon Pétert, Andrást s a többit; iskolájában nevelte, de a képesítést nem adta meg nekik földi életében, azt az égből küldte; ez volt az a «virtus ex alto». *Tűzbe s fénybe* merítette lelküket és látók lettek igazán; nem vízzel, hanem tűzzel járta át őket, mely kivette a földies érzés salakját; mely ahhoz a Krisztushoz forrasztotta őket (eritis *mihi* testes); lelket adott nekik, mely félni elfelejtett (non timebis a facie eorum) és homlokot, kovakemény homlokot (dabo tibi frontem siliceam.) Szivük kigyulladt s melegített s e melegtől lett tavasz a földön;

kizöldült az egyház gyökere, kifakadt szelleme és megkezdődött a *történelem*, az igazi emberélet! S ezekre a tűzzel és fénnyel átjárt lelkekre öntötte ki a Szentlélek a maga ajándékait: *mély Isten- és Krisztusszeretetet, csalhatatlan theologiát, világküldetést* s hozzá *kedvet és joghatóságot.* Ó Szentlélek, te jól keresztelsz, tűzzel keresztelsz és tüzes lelkeket szülsz és amellett alázatos, türelmes, kenetes, édes lelkeket. Csupa «vas electionis» kerül ki kezedből, te ihletett, teremtő művész. Veni sancte Spiritus!

b) S hol születnek az apostolok? A coenaculumban, az utolsó vacsora termében. Oda gyültek, hol legédesebb emlékeik, hol Krisztus főpapi imájának visszhangjai zsongtak, hol a padlón meg voltak még a lábmosás vízfoltjai, hol még Krisztus lelke járt. Itt e szent, édes helyen, Jézus szive kiáradásának legemlékezetesebb színhelyén. Itt, ahol minden oly hatalommal ragadta meg őket s Jézus emlékezete szivüket lángra élesztette. Itt, ahol az utolsó vacsora asztala, az az oltár állt, melyen először mutatta be az Úr a maga titokzatosan szerető szivét Istennek. Itt, ahol az «ingyen adott kegyelem» legfőbb ünne-

pét ülhette! Itt, e titokzatos atmoszférában lépett föl az a tipus, mely nem zsidó, nem római, nem görög, hanem krisztusi, azaz apostoli! Itt csendült meg az emberi nyelvnek az az akcentusa, mely nem férfi, nem női hang, hanem az igazság hangja, az angyalok akcentusa, kik se nem férfiak, se nem nők, hanem szellemek. — Az apostolság legmélyebb inspirációit azok birják, kik az Eucharistia életét élik. Azok mondják: ecce ego, mitte me... ime Uram, itt is van szív, mely megért téged; megért, mert belőled él.

c) Erre a kegyelemre készültek tíz napig s imádkoztak egyesült erővel, a szivek áhitatos melegében. Sok kaloriát nyel el az eper, az őszi barack, míg az a csepp olaj, melytől zamatját veszi, benne leszürődik. Sok elmélyedés és áthevülés kell a léleknek is, míg édes, tüzes, zamatos lesz. Néha ugyan gyorsan érik, kivált az olyan izzó nyáron, amilyen az első pünkösd volt; Pál is hamar ért meg a damaszkuszi kapu előtt Krisztus verőfényétől; különben pedig a léleknek idő kell, míg bensőségesebb, összeszedettebb s tisztább lesz.

A Szentlélek eljövetele V.

«*És eloszlott nyelvek jelenének meg nekik, mint a tűzláng...*» (Ap. Cs. 2, 3.)

a) A nyelvek pünkösdi ajándéka azt jelzi, amit a jó pásztor képe: közlekedést, érintkezést, utánjárást, egymást megértést; azt jelenti, hogy menjetek a népekhez, beszéljetek nyelvükön, értsétek meg őket, hogy megértsenek titeket. Igazság s kegyelem van nálatok; közöljétek azt velük, járjatok utánuk. Ne álljatok félre, mondván: Krisztus megigérte, hogy a pokol kapui nem vesznek erőt rajtunk; nem mi szorulunk a népekre, hanem a népek reánk. Ez nem pünkösdi nyelv; ez nem a szellem nyelve, mely hódít; ez nem a lélek nyelve, mely éltetően, üdítően akar kihatni. A mi elvünk nem a «l'art pour l'art»; nem az elszigeteltség, hogy ez evangéliumból csak morzsák hulljanak a világnak; hanem legyen az övé az egész pünkösdi igaz-

ság. Adni, adni, szórni, közölni... ez pünkösd.

b) «*És betelének mindnyájan Szentlélekkel*...» Krisztus lelkével teltek be; ez a lélek lett az ő lelkük és ettől elváltozott világuk. Mondhatnók a géniusz congeniális férfiakat támasztott. — Ez kell; Krisztus nagy gondolatait kell felvennünk; motivumainak mélységét és erejét átélnünk és azokat egyéniségünkben sajátosan és szerencsésen kialakítanunk. Apostolok lélekből lesznek; papok csak apostoli rokon lelkek lehetnek; congeniális emberek; lelkük a Szentlélek. Ezt a lelket kell a szentelésben venniök és azt fölgerjeszteniök, mert bennük van a «kézrátétel» által. Higyjük azt, hogy bennük van; de energia, elmélyedés, megindulás, elérzékenyülés kell hozzá, hogy azt fölébresszük s erejét kifejthessük.

c) Különben pedig mindenkinek való a Szentlélek s napjainkban számosan vannak, kik utána vágynak. Ő az egyház lelke. Ő nevelte a kereszténységet hősies életre. Ez egyházban minden lélek közvetlen összeköttetésben áll a Szentlélekkel, az élteti és eleveníti. Az egész életet kell e Léleknek átjárnia: szemlé-

letet és akaratot, spekulációt és cselekvést s meg kell nyilatkoznia gyengéd érzékben az erkölcsi iránt. Jöjj te csodálatos, teremtő, alakító lélek!

A Szentlélek világosság és tűz!

a) Ajándéka az Úrnak; oly sajátságos és isteni és páratlan, amilyent ő tud adni, például megérinti a vakot és lát; megérinti a koporsót és a naimi özvegy örvendező anya lesz s úgy tesz most is: megnyitja szemünket, «illuminatos dat oculos cordis» s szemünkben fölragyog a fény: látók leszünk. Látjuk az Isten nagy gondolatait... bevonulnak lelkünkbe és eltöltenek és világosság kél nyomukban. Előbb éjben álltunk, élettelen homályban; minden erőtlen volt: az eszme, a gondolat, a remény... Végre «in lumine tuo videmus lumen», világosságában látunk. Ezt az erőt, illetőleg erőtlenséget tapasztaljuk a lélek változtával magunkban s a világtörténelemben. Vannak gondolatok, melyek őserők gyanánt vonulnak át a lelkeken, például a keresztes hadakon a szent föld igézete, a szent kereszt; az Ágoston korabeli egy-

házon szent István ereklyéinek tisztelete; a XIV. századon ferreri szent Vince alakja; máskor meg mint gyönge vízerek alighogy szivárognak. Egyszer a lelkek tüzet fognak tőlük, máskor meg csupa «caput languidum et cor moerens», fáradt fejek, fonnyadt szivek veszik körül őket. «In tenebris et umbra mortis», sötétben s a halál árnyékában ülünk nélküled szent édes Lélek, elfajulunk és dicsőséges hivatásunk mint foszló álomkép jelentkezik néha-néha előttünk; úgy vagyunk, mint az Inkák elfajult nemzetsége, mely rongyosan, pipázgatva lopta a napot őseik palotáinak romjai közt; nem értették meg a géniuszt, a lelket, mely hajdan lelkesítette nemzetüket. Segíteni akarok magamon s mély tisztelettel töltekezem az Isten gondolataival szemben; szivesen olvasom térdenállva a Szentirást.

b) A nagy gondolatokat szenvedélyekké fokozza a Szentlélek. A hideg gondolat nagy sohasem lehet; nagy csak az, amit nagyon szeretünk. Ha Isten gondolatait nem szeretjük, azok is eltörpülnek. Tehát szeretettel kell átkarolni az Isten gondolatait. Az ember szeretettel gondol szülőjére, jegyesére, hazájára; e szeretet által

lesz az asszonyból anya és jegyes, a földből haza. A magyar földre a dán, a norvég is gondolhat, de nem gondol rájuk a haza szeretetével. Az Úr Jézusra is gondolhat hitetlen, zsidó, pogány, de azzal a gondolattal, mely lelkeket vonz, fűz és forraszt hozzá, csak a szerető lélek gondol rá: «senki sem jöhet hozzám, ha Atyám nem vonzza őt». Lelkünket is megszeretethetjük; de más a földi élet szeretete, más az az aggódó szeretet, mely végtelen kincset lát benne és Krisztus vérét őrzi benne. Gyönyörködhetünk az életen, a tavaszon, de más az örök élet öröme. Gondolatainkban úszhatunk a titokzatos lét örvényei fölött; de más az az élvezet, mely a titkok örvényei fölött a halhatatlanság reményével telik el. Goethéről is hirdetik, hogy harmonikus lélek volt, de sír, szenvedés, örök vágy, halál, örök élet nincs e harmóniába olvasztva s így e szerény csalogány-éneket siró viharok nyelik el. Ó Szentlélek, te kiemelsz ünneplő, fölényes magaslatokra; benned nem zavarja meg semmi sem örömünket: sem halál, sem szenvedés, sem vihar, sem éj. — Élvezzük magunkban a szentlelkes lélek diadalát.

c) Mindezt csak az Isten Lelke adja. Az ember imádkozhatik s vágyódhatik utána és ugyan ki ne tenné, miután biztat rá a bölcsnek tapasztalata: «Könyörögtem s belém jött a bölcseség lelke». (Bölcs. 7, 7.) Ó igen, imádkozni fogok az édes Lélekért. Az Úr is kívánja őt nekünk s ő is imádkozik Lélekért számunkra. Biztosan megnyerjük. A szegény, kevély világ nem nyeri meg: «az igazság Lelkét, kit e világ nem vehet, mert nem látja s nem ismeri őt». (Ján. 14, 17.). Beledisputálja magát a sötétségbe és összes értelmi energiájával kételyt s éjt teremt. Visszaviszi a szellemi világot a chaoszba, ahonnan az Isten szelleme épp azáltal emelte ki, hogy világosságot teremtett.

A Magasságbelinek ajándéka.

a) A Szentlélek a «fölséges Isten ajándéka», nekünk is ajándékot hoz; élettel kedveskedik, édes, szép, gyöngyélettel. A földi élet akkor édes, ha nem üres s ha nincs telve mulandósággal. A mulandóság fájó érzéssel tölti el öntudatunkat s ez telíti a világias lelket. Nem szeret szétnézni; magaslatokra nem emelkedik; a jövőbe nézni fél, a mélységet kerüli; ha pedig tényleg néz a mélybe, borzad s elváltozik arca. Amily mértékben nőnek rajta a mulandóság öreg estéjének árnyai, abban a mértékben vigasztalan. Van-e szomorúbb látvány, mint egy ledér öreg embernek arca? Ellenben a Szentlélek a legmélyebb, a legerőteljesebb, a legöntudatosabb életnek lelke... Ő is édes élettel kedveskedik, de ajándékai az élet teljét hozzák; életet ad az Isten s megeleveníti; egészséget ad; erő megy ki belőle s a vér-

folyásos lelkek, kiknek élete szétfolyik, meggyógyulnak; tiszta vért ad; szemvilágot ad: «respice», nézz rám s ismerj föl. Hitet ad, erőt, megindulást, megolvadást, ad könnyeket, lelkesülést, halhatatlan reményt.

b) Tűzzel jön a világ szelleme is; de tüze emészt; füstös és sötét; szenvedélyes; energiákat ébreszt; erőlködéseket végez; nagy port ver föl, nagy lármát csap. Az emberek dolgoznak, lótnak-futnak, de kiélik magukat s minden ilyen élet olyan, mint a pásztortűz helye a virágzó rét közepén. Másnak juttatják életük erejét; az ifjúkor a gyönyörnek, a férfikor az érdeknek él s miután kiadták erejüket, nem marad nekik más, mint bánat s blazirtság. Szegény, leperzselt lelkek. Ellenben a Szentlélek tüze, a bensőség melege, a lelkesülés heve, az élet jótékony melege kiégeti a salakot, a rosszat; emészti azt, amit a szentirás rossz értelemben testnek mond; mert ahol az uralkodik, ott meg nem marad; nem marad meg lelkem az emberben — mondja az Úr — mert test; de ezt a testi embert elpusztítom majd s kiöntöm lelkemet a nehézkes, érzékies emberekre s prófétákat nevelek; kidörzsölöm

szemeikből az álmot s mámort. Ez a tűz ég bennünk, belénk ég s nem akarunk szabadulni jótékony melegétől. Ez az élet melege!

c) A világ lelke is akar világot teremteni, megujítani, átváltoztatni s nagy kulturmunkát végezni, nagy intézményeket teremteni; de a földbe növeszti őket, «és elfordítják elméjöket és lesütik szemeiket, hogy ne lássák az eget». (Dan. 13, 9.). A «Horror futuri saeculi» veszi körül őket. Munkájuk inkább fáradtságot, mint szabadságot hoz s gépeikhez köti őket, ezek által akartak uralkodni, de a nagy erők, melyeket ők szabadítottak föl, szolgáikká tették őket. Személytelen zsarnoki hatalmakká válnak, külön pszichológiával, temperamentummal s elgyötrik az emberiséget; a szenvedélyes történtést tüzik ki életfeladatul nagy logikai következetességgel, de pszichológiai képtelenséggel. Ellenben az Isten lelke a világot belülről, belső elveiből, a jóság s igazságból akarja kialakítani s azért aztán szépségbe fejleszti. Lelkeket szabadít föl szabadságra, melyek kevéssel beérik s a világot, a munkát, az észt s vivmányait csak arra használják, hogy a lélek élete szépen, nemesen kifejlődjék.

Méltóságot, lázas önemésztést sehol, soha. Igy kell járni a világban Istenszerető, igénytelen lélekkel; úgy kell nézni minden virág szemébe, hogy mondja: azért vagy, hogy én is ily szép legyek; úgy kell leülni a forrás mellé az árnyékos pázsitra s szeretettel gondolni az isteni mélységek forrásaira, melyek bennünk mint gondolatok s érzések fakadnak.

Szellem és élet.

a) Pünkösd van, a Lélek ünnepe. Lejött az égből a fergeteg szárnyain, a szél zúgása az ő beharangozása, villámait lehozta s tüzes nyelvekké olvasztotta; angyalait fönthagyta, de cherubos, szeráfos, bátor lelkeket állított a világba, apostolokat; tüzes szavak, ihletett arcok, megindult tömeg az ő művei. Pünkösd van. Ez a Lélek a hitnek lelke s ugyancsak az isteni szeretetté, a tisztult lelkiségé, a remeklő erkölcsiségé; caritas et spiritualis unctio.

1. A Lélek nem tudomány. Sokat tudhatunk s még sincs lelkünk. A Lélek az bensőség, melegség, indulat, meggyőződés, életöröm, tetterő, mely az embert áthatja és emeli.

2. A Lélek nem műveltség; az írás-olvasás, a kulturművek hidegek, nem vonzanak, nem töltenek ki; hidak, gépek, emlékek inkább terhek, melyek gyakran le-

nyomnak igénytelenségünk érzetébe. A Lélek az teltség, élvezet, édesség, lendület.

3. A Lélek nem külvilág, akár pompa, hír, érvényesülés legyen; szép városok, boulevardok, szobrok, diadalívek, mindez szürke és hervadt lehet; feledjük vagy rászokunk; a Lélek az a belső világ, az öntudat az isteni életről s erőről.

4. A Lélek nem haladás; a haladás ködös, göröngyös út, mérhetetlen perspektivákkal, telve rejtelemmel, de céltalansággal is; a Lélek pedig az én édes jelenem s tavaszi reménységem. A haladás az emberiségre nézve olyan, mint a viruló ákácfasor, melyen át a gyorsvonat vágtat s virágos ágaiba leheli fojtó füstjét; e fojtó füstöt érzem s e virágos ákác olyan nekem, mint a menyasszony fátyola, melyet szemfödőből csináltak. Ellenben a Lélek az az örök, fölényes élet, melyet már itt kezdek meg s biztos vagyok halhatatlan jövőjéről!

5. A Lélek nem test, nem érzék, nem érzéki öröm és élvezet; az mind gyorsan hervadó virág s hozzá még könnyen kábító s mérges virág; a Lélek test s érzék fölött álló, saját útjain járó, a végtelen Isten felé törekvő hatalom, mely a tisztaságban, az erényben, az öntudat harmóniájában

birja szépségét, mely ezt a szépségét az Istennel való érintkezésből, az ő befolyásából fejleszti s azt odaadásban teljesen neki adja át; üresen érzi magát nélküle.

6. A Lélek nem te... ő. Nem világ, sem család; nem atya, anya, gyermek, nem az a másik, ha még oly közel áll is hozzám. A Lélek az az «én», az az enyém. Az én valóságom, öntudatom világa; ahogy én hiszek, élek, tűrök, küzdök, bizom... én, én magam... egymagam úszva a vihartól elragadott léghajón... vagy egymagam az Óceán hajóroncsán... vagy egymagam elevenen eltemetve. Én, kiben az Isten él; én, ki önmagamban s önmagamon át Istenre nyitok s vele egy vagyok.

7. A Lélek nem theologia, sem tudományos iskola. A theologia igyekszik az isteni létnek s életnek valamiféle kifejezést adni. Azt megérteni s formulázni. Ez az igyekvés többé-kevésbbé csütörtököt mondhat; a formulák elégtelenek lehetnek. De theologiai szisztemáktól független a titokzatos, isteni élet. Mennyi szisztematikus theologia van az Isten szentjeiben?! Nagyon kevés.

b) Ezt a belső világot a Szentirás mennyországnak, Isten országának is hívja. Az

Isten országa, az az Isteni belső világ, melyet lelkemben a Szentlélek formál: erényesség, béke és öröm. Az erényesség fény is, erő is, szépség is, összhang és forma, fegyelem és arányosság; átélem ezt a belső valót erényes aktusaimban; hitben, reményben, szeretetben, bizalomban, áhitatban, küzdelmes, törekvő, bátor, Istenhez ragaszkodó, nemes, tiszta, áldozatos, türelmes, készséges, finom, kíméletes, jóindulatú, érdeklődő, nagylelkű, elnéző, alázatos, igénytelen, fenkölt lelkületben. E lelkületet élvezem mint békét s édes örömöt. Ez Istenországnak végtelen sok kiadása lehet; de mindegyikét a Szentlélek ihleti s élteti. A lélek ez állapotát kegyelmi állapotnak hivjuk s azt mindennél többre kell becsülnünk: az isteni élet az igazi kincs.

c) Kiesünk ez állapotból a halálos bűn által. Aki halálosan vétkezik, annak lelkéből az Isten lelke kivonul s a bensőséges szeretet kapcsa Istennel megszakad; kiesik belőle lelki életének szépsége, az a sajátos, isteni szépség, isteni forma, isteni harmónia. Ha tudóssá, ha hiressé is válnék, ha angyal adná át neki szépségét, nem használna neki, mihelyt a végtelen élettel

megszakadt összeköttetése; az örök isteni élet tőkéjéről le van tépve e venyige; gyümölcsöt, vagyis isteni értéket s érdemet nem hoz élete. Honnan hozza, ha gyökere nem az Isten többé? Nélkülem semmit sem tehettek... ami latba esik nálam, azt nélkülem nem tehetitek. Ha halálos bűnben vagytok, segítlek titeket, hogy térjetek meg, hogy tartsátok meg a törvényt, de isteni élet, melyet velem való édes öntudatban, egyesülésben élhetnétek, melyet a szivemből adok s osztok meg veletek, az nem lesz bennetek. — Vannak azután kisebb bűnök is. Ezekre azt mondom: nézzetek a Szentlélekkel egyesült isteni lélek arcába, teljetek el szépségével s ne borítsatok rá árnyat. Aki bocsánatosan vétkezik, egykedvüen, nem törődve a lélekkel, az megszomorítja a Lelket. Ne szomorítsátok meg a lelket. Ne zavarjátok meg ezt a tiszta szemet, ne borítsatok hervadást és lelketlenséget e felhőtlen arcra. Ne durvítsátok el; oly átlátszó, hát ne homályosítsátok el; oly lágy, érzékeny, amellett erős és ruganyos, ne mérgezzétek meg erejének forrásait.

A hiveket nevelő Lélek.

«*S betölté az egész házat*», az egyházat, ő most itt a vezető, nevelő, vezető Lélek, a «Spiritus rector». Házinépet nevel magának:

a) apostolokat; először megkereszteli a tizenegyet, azután Pált s azután nyomukban egyre folyton az apostoli férfiakat, a pogányok térítőit, Bonifácot, Olafot, István királyt, Adalbertet, Xav. szent Ferencet, Claver szent Pétert, szent Vincét s azokat a buzgólkodókat, kiknek lelkében ég a vágy: mentsük meg a lelkeket.

b) Tanúkat, vértanúkat nevel; szent Istvánt, a biboros diakonust, a vértanúság piros zsengéjét, «kinek arca fénylik, mint az angyal arca», «ki telve van hittel és Lélekkel.» Sorban állnak, pálmákkal kezükben; «tanúi ez igéknek mi és a Szentlélek». (Ap. Cs. 5, 32.) Mily tanúság;

ők és a Szentlélek, s mily méltóság, mily hivatás!

c) Liliomos leányokat nevel, élükön a szent Szűzzel, az «Isten templomával, a Szentlélek szentélyével». Ágnes, Cecilia, Katalin, Lucia, Agatha s a liliom nem hervad el ezer év után sem s kivirágzott Mechtild, Gertrudban, s később Merici Angelában, Teréziában, Pazzi Magdolnában, Limai Rózában. Királyi leányok ápolják nálunk is: Margit, Jolánta, Kinga.

d) Finom lelkeket nevel, kik alkalmasak az Urat magukba fogadni s organumaivá, mediumaivá válnak. Ha nincs is tűznyaláb fejükön, de mély tüzű szeretet izzik bennük, mint szent Erzsébetben, szent Vincében, szent Szaniszlóban, szent Alfonzban!

e) Mily fölséges ház, ahol én is élek, ahol engem is nevel a Lélek tisztaságra, bátorságra, bizalomra, bensőségre. Ez elite-társaságba csak nemesen érző s jól nevelt lelkek valók. Azért írja az Apostol: «ezeket irom neked, hogy tudjad, mint kelljen foglalkoznod az Isten házában, mely az élő Isten anyaszentegyháza». (1. Tim. 3, 14.) Isten ad erőt a tiszta, buzgó élethez, a korrekt, követ-

kezetes fegyelmezéshez, mert «rád száll az Úr lelke és más férfiúvá változol». (Kir. 10, 6.) Azért vagyok e házban, hogy belőlem is előkelő lélek váljék; Isten is akarja s a Szentlélek dolgozik rajta.

A szeretet, buzgóság és imádság Lelke.

«*És kezdének szólani különböző nyelveken, amint a Szentlélek ad vala szólaniok*». (Ap. Cs. 2, 4.)

A Pünkösd a legmélyebb értelmű ünnep, mert jóllehet minden ünnepen szellem és lélek ünnepel, de itt az áttüzesedett Lélek árad ki; innen indul hódítani, alakítani, teremteni... Különösen *három nagy kegyelem alakjában:*

a) Az első *a szeretet.* A Szentlélek a szeretet lelke és a Pünkösd a szeretet legfölségesebb kinyilatkoztatása. Megjelenik mint gyermekszeretet karácsonykor, szenvedő szeretetté fokozódik a Golgothán; izzó, hódító, diadalmas szeretetté Pünkösdkor... Szeretet, mely a legjobbat adja (datum optimum), a lelki életet s a leghathatósabban adja. Jézus lehelte (insufflavit) és viharzó impulzusokban megy végig a világon; kigyullad Pálban, Ágnesben,

Perpetuában, Teréziában, Ferencben, néri Fülöpben... Mint lávafolyam, mely nem hül ki soha... «Caritas diffusa», a kiömlött, tüzes szeretet. Ó, én is szeretek s szeretni akarok mindjobban; aki szeret, az erős; azért erős, mert szeret; aki gyönge, azért gyönge, mert nem szeret.

b) A második kegyelem *a buzgóság*. Jézus keresztségnek nevezi, tűzkeresztségnek. A szeretetnek hódítania kell. Jézus tüzet hozott és akarta, hogy égjen; parazsat hullatott szivünkre; de hogy a parázsból tűzláng legyen, ahhoz szító, viharos fuvalom kell, «spiritus vehemens»; így lesz belőle «nagyobb» szeretet (diligis *plus* his). Ez a tűz ég az egyház ereiben, ettől «suspirat et aspirat ad sanctitatem», fohászkodik és törekszik a szentségre. Nincs nyugta. Kibocsátja rajait: apostolokat, kik szent Pállal bemutatkoznak, hogy «kitágult a szivem felétek, korinthusiak»; «kitágult szív» jellemzi az apostolt, belefér a világ. A szeretet tágította ki s buzgóságra nevelte... «suspirare, aspirare» tanította.

c) A harmadik pünkösdi kegyelem *az imádság lelke*. Az ima a Szentlélek atmoszférája. Ima várta, ima hívta, ima kisérte és a Lélek maga «imádkozik bennünk ki-

fejezhetetlen nyögésekkel», «gemitibus». «Gemitus», ah ez az igazi szó, olyan mint gerlebúgás és esti harangszó! Bensőséges, mély, lágy, érzelem! Nincs bensőségesebb, mint a hő ima. Hogy fest, hogy sugárzik, hogy lágyít, hevít s boldogít! Mel et oleum, méz és olaj! Enyhít és édes. Az ima lelkét kérnünk kell és féltékenyen óvnunk kell; mikor megnyertük, meg kell köszönnünk; ha nélkülözzük, utána kell járnunk. «Spiritus gratiae et precum», az egy; a kegyelem és imádság együtt jár. A szentek az ima stilitesei! Tehát imádkozzunk, vagyis vágyódjunk, törekedjünk, fohászkodjunk, esedezzünk, alázódjunk meg mélyen, hogy lehajoljon hozzánk az Úr!

A Szentlélek intelme.

«*Amint pedig e szózat lőn, sokaság gyülekezék egybe... Álmélkodának pedig mindnyájan és csodálkozának egymás között, mondván: vajjon mi lesz ebből? Mások pedig csúfolódva mondák: ezek tele vannak musttal. Ekkor előállván Péter a tizeneggyel, fölemelé szavát és szóla nekik...*» (Ap. Cs. 2, 6. 12, 13, 14.)

a) A Szentlélek beszédre is s figyelemre is indít; arra, hogy adjunk s arra is, hogy vegyünk. Indít arra, hogy mások lelkes gondolatait szivesen fogadjuk és azokat hasznunkra fordítsuk. Mások buzdításából és prédikálásából mindig lehet hasznot meríteni, ha nem a szónokot, hanem önlelkünket kritizáljuk. «Nincsen az a rossz prédikáció, amelyből valamiféle hasznot nem meríthetnénk» — mondja szent Teréz, egyike a legszellemesebb nőknek. Ha épületes olvasmányt olvasunk, ne nézzünk arra,

hogy ezt másokkal is közöljük, hanem, hogy őszintén megalázódva lelki hasznot merítsünk belőle. Istenről, lélekről, szent életről, az Isten nagy dolgairól beszéltek az apostolok, mert ezzel voltak tele; mások a világias életet dicsérik, mert az isteni belsőséget és mélységet önmagukban nem ismerik. Ássunk mélyebben; mily nyomorult az ember, kinek a világ, az arasznyi lét imponál s saját nagyságának öntudatára nem ébred. A Szentlélek önmagunkba fordít s végtelen világokba int.

b) «*Álmélkodának pedig mindnyájan s csodálkozának egymás között, mondván: Vajjon mi lesz ebből? Mások pedig csufolódva mondák: Ezek tele vannak musttal.*» (Ap. Cs. 2, 12.) Ime két benyomás s két itélet; álmélkodás és csufolódás egy és ugyanazon jeleneten. A lélek a maga hangulatai szerint veszi benyomásait; objektiv és szubjektiv elem van azokban. A reflektáló léleknek szét kell ezeket szednie, nem szabad egyoldalúan a szubjektiv impulzust követnie, különben önmagának bohócává válik. A világ tele van szubjektivizmussal és mégis kevés benne az igazi szubjektum, a reflektáló, emancipált, tisztult egyéniség; az ilyen szétszakítja a szubjektiv benyo-

mások illuzióit s nem ítél anélkül, hogy előbb objektive informálódni ne próbálna. Ne üljünk föl benyomásainknak; mondjuk mindig: ilyen a benyomásom, de utána nézek, nem nagyon relativ és szuggesztiv-e?

Hitvallói érzületem Lelke.

«És hozzájuk álla az napon mintegy háromezer lélek». (Ap. Cs. 2, 6. 41.)

a) Keresztény vagyok és reflektálok az elvekre, melyek által azzá lettem. Kereszténnyé lettem azáltal, hogy Krisztusban *az isteni tekintélyt* fölismertem és magamat neki átadtam, ő vezet, ő nevel engem. Az *igazságot* illetőleg a *Mester* isteni tekintélyét követem; a lelki élet fejlesztését, növelését illetőleg a Megváltó kegyelemszereit használom; a hiveknek, testvéreimnek összműködéseit illetőleg a kormányzó, intéző, *apostoli tekintélynek* hódolok. Mindezt az isteni tekintélyt az egyházban találom föl. Isten fektette az egyházba; ő áll jót; ő gondozza e nagy vezérlő, intéző hatalmat. Nem is csoda. Hisz ez az ő intézménye. A levegőt nem lehet a chémiára bízni és a vizet nem lehet a laboratóriumok szűrőiben előállítani; a termést nem

szabad üvegházaktól várni s az anyai szeretetet sem felsőbb leánynöveldéktől; más forrásokból kell ezeknek a létet fönntartó elemeknek áramlaniok: ép úgy az összeköttetést az Isten és az emberi lelkek közt nem lehet a tudománytól, nem a kathedráktól várni, annak oly általánosnak kell lennie, mint a napvilágnak és levegőnek: ez az egyházban megörökített, isteni tekintélyre van bizva. Hiszek s örvendek! Nem nézem az embert; a pápában nem nézem, hogy olasz-e, vagy francia; nem kutatom az egyház történelmében is érvényesülő ármányt és politikát. Mindez emberi, de a tekintély döntése s iránya isteni; nekem ez elég!

b) Kereszténnyé lett mindenki nem a «rabbi» tanán való kedvtelés, nem filozofálás által, hanem az apostoli tanítókhoz kellett szegődnie, ha keresztény akart lenni s nekik engedelmeskednie. Hogy mit mond a Mester, azt az apostoloktól kellett megtudnia; aki okosabb akart lenni, az megszünt kereszténynek lenni; kizáratott. Ime a kereszténység nem tan, hanem tény, a meggyőződést követő fölvétel az egyházba s magában az egyházban hódolás, engedelmesség, ragaszkodás az apostoli tekintélyhez. Ime a nagy tény: ragasz-

kodni a tekintélyhez s élni belőle! Mint ahogy az Oriens népeinek élete a tradiciók hatalma alatt ma is olyan, amilyen volt a pátriárkák korában: úgy az egyház, amennyiben a hitet és erkölcsi elveket hordozza, a változatlan folyton élő régiség. Élő és el nem muló évezredek! E tekintély alatt élek s halok... e tekintély révén közel vagyok Krisztushoz; van «szentséges atyám», van lelki atyám. Jó nekem! Ha Európa a változatok színtere, leghatalmasabb intézménye mégis a változatlan tekintélyen álló egyház. A népek életét az hordozza; a lelkek világát is az gondozza. Az összeköttetést az örök régiókkal az eszközli; jó nekem itt lenni! Élek, élek ragaszkodó hűségben s ha Krisztust keresem, az egyházhoz fordulok. Hogy mit kell hinnem, azt itt veszem; hogy mit kell éreznem bűnnel, erénnyel szemben, azt itt merítem. Lelkem ez otthonának intézményeit s szokásait tisztelem; nem járok azok nyomaiban, kik az okoskodástól élni és örvendezni elfelejtenek. «Itt az Isten háza és az égnek kapuja.» A kapu előtt nem kell ácsorogni, hanem be kell szaladni s magát otthonosan érezni!

c) Kereszténnyé lett mindenki a szentek

nagy közösségének földi kiadásáért, az egyházért való lelkesülés által. Fölséges, isteni alkotás; Krisztus szemefénye; az elites lelkek gyülekezete. Mindenkinek égnie kell javáért s becsületéért. Legyen nagy, fölséges dóm az Isten egyháza; az evangélium és a sacramentum foglalatja; Krisztus való, igaz ábrázatának kerete és az ő kenetes lelkének Grál edénye. Legyen egységes, egyetlen egyház; előbb nemzeti egyházakat akartak. Bossuetnek írja De Bausset: «Eminenciád, nekünk független, szabad (nemzeti) egyház kell; ez az a pont, ahol elválunk.» Nem, nem; nekünk egységes, krisztusi egyház kell. Legyen szent, szellemmel és lélekkel telt; ez legyen ambiciója. Előbb az volt a tendencia, hogy az egyház úr legyen s nagyhatalom s az állam fölött is uralkodjék. Mi ezzel nem bibelődünk; a mi vágyunk az, hogy az anyaszentegyház minél több és minél szebb lelket öleljen föl szivére. Szeressük az egyházat úgy, mint a zsidók Jeruzsálem városát: «Ha elfeledkezem rólad, Jeruzsálem, legyen elfeledve jobb kezem. Torkomhoz ragadjon nyelvem, ha meg nem emlékezem rólad, ha nem teszlek fővigasságomnak.» (Zsolt. 136, 5. 6.)

Az első keresztények.

«*Az első keresztények állhatatosak valának az apostolok tanításában, a kenyérszegés közösségében és az imádságokban.*» (Ap. Cs. 2, 42.)

a) A Szentlélek rámutat az apostoli egyház lelki életének három jellemvonására. Egyszerű erőkön épül föl a szép világ; egyszerű elvek teremtik meg a keresztény élet zsenge tavaszának szépségét. Kitartóknak kell lenniök az apostolok tanításában. Forma, arány, keret kell mindenekelőtt a szép élethez; kell gazdag tartalom, melyből a lélek kialakítja világát; kell termékeny talaj, melyből gyökerei táplálkozzanak. Ezeket az apostoli tan nyujtja. Gazdag forrásokat, áldott rétegeket nyujt. Önmagunkra hagyatva sötétben tapogatózunk, téves irányban indulunk s szuggesztióinknak s illuzióinknak leszünk áldozatai. Terméketlenül, meddőn állunk a világban. Az

apostoli tan nyujt nekünk eszményi, erkölcsi irányt s erőt. Bármily tehetség és tűz legyen bennünk, foglaljuk le bizvást az élet és szépség és boldogság e telepeit; hajtsunk ki tavaszi pompában. Ne imponáljon a sok kontár, ki mind eredeti a kudarcban!

b) «*A kenyérszegés közösségében*». Az élethez kenyér kell; kell folyton friss vér, üde lélek; ezt Krisztusból vesszük. Ő a mi kenyerünk; életünkké, erőnkké válik. Hányszor fordult azóta a világ; milyen más a liturgia most, mint volt akkor; a templom és az ember most, mint volt az apostoli időkben; de az oltáron a szentség ugyanaz és az oltár előtt térdeplő éhség is ugyanaz. Kenyeret kérek; Jézus életét veszem; ez az apostoli egyház és a XX. századbeli krisztusi élet kulcsa.

c) «*És az imádságokban...*» Jól tudtak imádkozni; gyakran olvassuk, hogy mikor imádkoztak, lejött rájuk a Szentlélek; látni való, hogy az ő imádságuk eget ostromló, erőszakos imádság volt. Én is buzgón akarok imádkozni, úgy, mint aki valamire szorul és csak könyörgés s esdés útján juthat hozzá. El akarok érni valamit imámmal; nem szokásból, hanem kiáltó szük-

ségből imádkozom. Tudom, hogy azonkívül bele kell fektetnem életembe egész valómat s a természet erőit ép oly buzgalommal kell kifejtenem, mint a lélek ima-energiáját. Így érvényesül természet és kegyelem s nem megfordítva, hogy aki imádkozik, az mindent Istentől vár és meg nem feszül és aki megfeszül, az mindent a természettől vár s nem imádkozik. Ezek torzulások és elfajulások.

A Szentlélek és a bűn.

a) Istennel kapcsolatban a megszentelő malaszt által vagyunk. A malaszt nem erkölcsi jóság, nem erény, nem lelkes, erőteljes érzés, hanem a lélekben végbemenő istenülés. De nem olyan istenülés, melyet érzünk, mely öntudatunknak tapasztalat alá eső tartalma volna, hanem olyan, mely a lélek valóját fogja meg s öntudatunk alá nem esik. A Szentlélek tehát lelkünket annak valóságán, mondjuk, a gyökerén fogja meg s ott köti össze magát vele; onnan van, hogy azáltal minket minden emberinél különb, isteni cselekvésre képesít s ugyancsak azt adja belénk, ami lelkünk jövendő, dicsőséges elváltozásának csirája s gyökere. Erről a megszentelő malasztról mondja szent Péter (II. 1, 4): «ez által az isteni természet részeseivé» lettünk, v. i. magával az Istennel közösségben állunk; ha pedig ez összeköttetés

nincs meg, akkor Istentől elfordultak vagyunk; nemcsak akaratunk s az Ő akarata közt, hanem a lelkünk valósága s Ő közte szakadás van s ebben áll a bünösség. A bűnt tehát nemcsak mint rossz cselekedetet kell tekintenünk, mely természetünk ellen, saját kötelességünk ellen van: hanem szakadásnak kell néznünk s Istentől való elhajlásnak. Mikor vétkezünk, megsértjük az Urat s szétszakítjuk a kapcsot köztünk s közte. A malaszt visszaadja ez összeköttetést s ezáltal törli a bűnt. Ezt jó lesz nagyon szivünkre vennünk s ezáltal is a bűn sötét s végzetes titokzatosságától rettegnünk. Először is ne gyöngítsük a bűn sajátos értelmét s ne mondjuk, hogy helytelen s természetünkkel ellenkező cselekvés; ne mondjuk, hogy morális hiba, hanem fogjuk meg ezt is gyökerén s mondjuk, hogy szakítás Istennel, hogy elszakadás s elpártolás tőle s hogy más, sötét hatalmakhoz való szegődés. Másodszor érezzük át élénken, hogy ha az Istennel való kapcsolatot szétszakítjuk, akkor az erős, boldog élet gyökeréről tépődtünk le s mi lesz velünk? Ott nekem nincs helyem. Nekem kapcsolat kell vele, «nekem jó az Istenhez ragaszkodnom» (Ps. 72, 28.).

De mennyire jó ez nekem; enélkül nincsen jó. E kapcsolat, mint vezetéken a villám, jár, dolgozik, inspirál, hevít, emel, segít a Szentlélekhez. Ha nincs ez a kapcsolatom Istennel, akkor is kapok ugyan indításokat a Szentlélektől, akkor is hív s vonz engem; de ezek az indítások mind ezt a kapcsolatot akarják bennem megteremteni, hogy azután belőle, mint gyökérből a hajtás, természetesen fakadjon a természetfölötti élet. Mily kár volna lelkemet kiszakítani az isteni kapcsolatból s azáltal elszigetelni a Szentlélektől s sötétségre, szegénységre s szerencsétlenségre kárhoztatni. Édes Szentlélek, lelkem kapcsolata s gyökere, tőled el nem szakadok!

b) Mivel a bűn nemcsak rendellenesség, hanem Istentől való elszakadás, a lélek s az Isten összeköttetésének megszakítása, természetes, hogy a kapcsolat visszaállítása is kettőn fordul meg. Nekem is kell akarnom, hogy az összeköttetés helyreálljon, de mindenekfölött magának az Istennek, mint Úrnak és Fölségnek is kell ezt akarnia, annál is inkább, mert hiszen csak Ő állíthatja helyre a kapcsolatot. Ha kezet kell fognom valakivel, ahhoz nem elég, hogy én nyujtsam ki feléje kezemet, ha-

nem az kell, hogy az a másik is felém nyujtsa s megszorítsa kezemet. Eszerint a bűnös, bármit is tenne, bűnében megmaradna, ha Isten nem ereszkedik le hozzá. De az Isten megteszi s ha a bűnös megtér, akkor lelkébe önti malasztját s azáltal a kapcsolatot visszaállítja. E téren a szakítás s kapcsolás, a rombolás s teremtés folytonos; az ember rombol; ő a spiritus annihilans; a Szentlélek meg teremt; ő a spiritus Creator. Azért oly mély értelmű s a lelkek üdvét érintő vágy az, hogy «emittes spiritum Tuum et creabuntur». A bűnbeesett lelkek olyanok, mint az elégő csillagok, mint a kihülő világok; a nagy halál megy végig rajtuk. De nyomában jár a Szentlélek s ami meghalt, az föltámad, s ami kihült, az föléled, s ami kialudt, az kigyullad. Nem fogy ki a lelki világok teremtéséből. Ezt az ő természetfölötti munkáját szimbolizálja a természet a maga kifogyhatatlan életerejével s termékenységével. A hervadó virágból, a sárguló kalászból az élet új magvai szóródnak szét; tél után tavasz van s millió élet kikezdése s ébredése emelgeti le a természet fakó arcáról a szemfödőt: ilyen a kegyelmi világ fakadása s virágbontása;

az is folytonos. Nincs kötve helyhez s időhöz; pillanat alatt beállhat s ha sötét és torz is a bűnös lelke, a bánat s a szentségek révén a Szentlélek azt megint földi mennyországgá avatja. Áhitattal nézem ezt a fölséges Teremtő-Lelket, ki életet s örömöt hoz, de előljáróban inspirációja mindig a bánat, az alázat; az elpusztult lelki világot bepermetezi könnyel; a lelki halálba hanyatló lelkeket megint fölkeni az élet s öröm olajával. Az ő vizei a bánatkönnyek, a keresztvíz; az ő olaja a lélek kenete, a Chrisma, a katechumenek, a betegek olaja. Ó Szentlélek, kérlek, permetezz, locsolj, moss meg engem; erősíts, segíts, kenj föl engem.

c) Mennyire kell becsülnöm az Istennel való kapcsolatot a megszentelő malaszt által s rettegnem a bűntől, mely azt szétépi! Szent Tamás szerint a legértékesebb dolog a világon, ha a teremtmény teremtőjéhez természetfölötti hasonlóságban v. i. isteni vonásokat öltve magára hasonul. Azért ezt kell mindenekfölött becsülnünk s egyszersmind legszükségesebbnek tartanunk. Nem tetszünk Istennek, ha nincs rajtunk ez a vonás, melyet ő irántunk való szeretetének kiáradásában, a lelki világ ko-

ronája gyanánt teremtett. Ő ezt keresi rajtunk s ha nem találja, akkor a lelket nem sikerült művének nézi. Isten az evangeliumi parabola szerint az ő talentumait különfélekép osztja ki; de a legutolsó szolga is kap egyet s az is talentum, tehát isteni, Istenhez méltó s a lelket istenileg gazdagító kincs. Ezzel az egy talentummal az életet istenivé tehetjük. Az ember a parabola olvasásánál kisértetbe jöhetne s azt mondhatná: ah, mit becsüljön az utolsó szolga, mikor az csak egy talentumot kapott? De helytelenül s oktalanul gondolkoznék, aki így vélekedik; mert az a talentum olyan, hogy aranytartalmával az egész életet be lehet aranyozni s Isten előtt tetszővé tenni. Én tehát ezt a talentumomat óvom s ha nem is volna több, csak egy, beérném vele, sőt istenileg gazdagnak érezném magamat.

«Ne szomorítsátok meg az Isten Szentlelkét.» (Ef. 4, 30.)

a) Megragadja a lelkemet a gondolat, hogy megszomoríthatjuk őt. Ha megszomoríthatjuk, akkor hát szeret, törődik velünk. S valóban mily mélyek megszomorodásai! Első a pokol, az ő «elbúsult haragja»; második a halál, mely a szép életre akarata ellenére szállt; harmadik a bűn, mert a «fegyelem Szentlelke elriasztatik az érkező hamisságtól». (Bölcs. 1, 4.) Ha őt megszomorítjuk, akkor voltaképen magunk szomorodunk el; elvesznek lassanként igazi örömeink, melyek az Istennel telt lelkekben fakadnak; érzékünk, hajlamaink földízüek lesznek. Lélek, szellem, kegyelem átlátszó ködképekké válnak s kiverődnek rajtunk az unalom s az öregség vonásai; meghasonlunk. Isten ments; szolgáljunk az Úrnak «in laetitia».

b) «*A lelket el ne oltsátok*». (1. Tess. 5, 19.) A Szentlélek tűzláng, de a tüzet is

ki lehet oltani; ki lehet ölni a lelket. A bocsánatos vétkek gyakori s könnyelmű elkövetése ki-kioltja a bensőség s ragaszkodás érzetét, lehűti ezt a finom, kényes lelket; «res delicata Spiritus». Nem csoda, ha a könnyelmű lélek, mely kis bűnökkel nem törődik, halálos bűnbe is esik. Azért vigyázok s minden készakaratos Istenmegbántást kerülök; kényesnek kell lennem életemre.

c) El ne riasszátok a lelket... alacsony, nemtelen viselkedéstek által. Átérzem, hogy a Szentlélek figyelmet, készséget, előzékenységet érdemel s nekem mindig az előkelő érzés e magaslatán kell állnom. A lélek is eldurvulhat, elveszthetí az érintetlenség méltóságát s a korrektség szépségét s a Lélek indításait alig érzi meg. me érzékenységem által a Szentlélek organuma lehetek s ő bennem lakik, eszköze lehetek s ő általam dolgozik; de lehetek tört lant s eliszaposodott laguna is. Figyelek tehát a Szentlélek indításaira s sugallataira!

«Ő (az Igazság lelke) bizonyságot tesz felőlem. Ti is bizonyságot tesztek.» (Ján. 15, 26.)

a) A Szentlélek a világ végeig tanúságot tesz Krisztusról, hogy ő a világ világossága s az emberek Mestere, kivált azzal, hogy az elkapatott világ kinos vágyaira s hiábavaló küzdelmeire mutat rá, melyekkel megsóhajtja, de megteremteni nem birja az élet tartalmát. A világ képtelen az életnek, a léleknek igazi tartalmat s kielégítést adni s ezzel tanúságot tesz arról, hogy nincs képessége a jó, nemes embert megteremteni. Pedig ezt kellene tudnia, vagy Krisztusra kell szorulnia s a Szentlélek mindig rávilágít ez elkerülhetetlen vagylagosságra. Ez az ő fényes bizonysága Krisztus mellett. S valóban; a kultura értéke s tartalma nem az intézmény, hanem az ember, vagyis amit az ember eleven öntudatot hordoz magában, mint világosságot az észben, mint

meleget a szívben, mint békét s örömöt kedélyében. Természetes, hogy az ész látni akar, hogy érteni s fölkutatni akarja a világot; természetes, hogy az ember hatalmas akar lenni s a természet erőit lefoglalni s a világot céljai szerint elváltoztatni; de a fődolog a látásra nézve az lesz, hogy mit lát magában, mit néz ki maga számára a világból s a legfontosabb hatalmi állás az lesz, hogy úr-e saját bensőségében és semmiféle hadjárat, semmiféle honfoglalás nem szerez neki hazát, ha önmagában, ha szivében nincs otthon. Ma is tehát az élet föladata s értéke: önmagunkban nagyoknak, értékeseknek, emelkedetteknek lennünk; önmagunkban megnyugodnunk s örvendeznünk. A lélek mindig ezt akarja s ezt fogja akarni örökké; önmagában fogja akarni hordozni az élet tartalmát. Ez az önmagábatérés, ez a bensőbe irányuló vonzás az élet sajátossága s ezuton találkozik a lélek az ő Istenével. A lélek bárhová indul ki, önmagára esik vissza, mint ahogy a kő, bármily erővel dobjuk is föl, a földre visszahull. Amely mértékben húzza, abban a mértékben lesz tartalma, lesz súlya. A lelket is a Lélek húzza. Ez a vonzás néha tompulhat; a foglalko-

zás másfelé irányíthatja az érdeklődést; de ahogy a Szentlélek van minden lélek mélyén, úgy a lélekből egészen ki nem irtható a bensőségutáni vágy s csak a bensőben, tehát saját öntudatában találhatja föl értékeit; csak a Szentlélekkel kapcsolatban, hozzá közel állva, belőle kiindulva, indításait fölhasználva állhat elő a világ legjobb s legértékesebb része: a homo spiritualis szemben az animalis homoval. S ez az a nagy tanúság, melyet a Lélek tesz, mikor rámutat arra a rengeteg sok romra, arra a sikertelen kapkodásra, arra a szerencsétlen művészetre, mely nem tud embert teremteni, ki meg legyen győződve, hogy élni érdemes. Mi tudjuk, hogy érdemes s azt is tudjuk, hogy hogyan éljünk, mert a Lélek tanít s vezet rá. Hála neki s hűség neki!

b) Bizonyságot tesz a Szentlélek Krisztusról, hogy csak az erkölcsi jóság s a lelkiség által lesz a világ jobbá, ahogy azt az Úr Jézus mondta. A világ, értjük ezalatt az emberiséget, nem lehet jóvá csak kívülről jövő behatások s benyomások által, hanem belülről, önmagából kell tettre, cselekvésre kiindulnia; neki kell a szertelenséggel szemben a mértékeket szeretnie

s önmagára kimérnie; neki kell lelkének ellentétjeit s ütközéseit magasabb egységbe foglalnia. Az önuralmat neki kell gyakorolnia; az önalakítást neki kell végeznie; az önmeghódítást neki kell kivívnia s mindebben lelke legbensejéből s öntudata mélyéből kiindulnia. Az egyéniségnek e legmagányosabb s legrejtettebb szentélyében Krisztus a Szentlélekre utal s azt mondja nekünk: nem vagy magad, a Szentlélek, az élet s a szépség lelke van veled; ő bizonyságot tesz rólam, hogy kell tisztának, nemesnek lenned, ahogy én tanítottalak s példámmal biztattalak s bizonyságot tesz arról, hogy ezt mind meglehet tenni, mert ő segít. S tényleg a Szentlélek e tanúságát mi mindnyájan tapasztaljuk, mert minél inkább bizunk Krisztusban, annál több kedvet s bátorságot érzünk csinálni magunkból valamit s annál inkább hajiunk oda, hogy necsak az észt műveljük s tömjük ismeretekkel, hanem főleg az akaratot nemesítsük. A Szentlélek az ő hiveit nem neveli az ész kulturájára, nem az aesthetikai érzés kulturájára, sem a test, az izom kulturájára, mert az első kevéllyé, a másik gyengévé, a harmadik brutálissá tehet s ezek mind egy-

oldalúságok, tehát gyengeségek; hanem igen, nevel minket tehetségeink kifejlesztése mellett a jóakarat királyi egyeduralmára. A Szentlélek az én lelkem s nekem is lelkinek s nem állatinak kell lennem, vagyis ami bennem felsőbb, annak kell uralkodnia s ami alsóbb, annak kell eszköznek lennie. Nem szabad az alsóbbat letörnöm, mert az is az én alkatrészem s jóllehet konfliktusok származnak belőle, el kell türnöm azokat, de ugyanakkor az irányt kell megtalálnom köztük. Nem számíthatok arra, hogy a Szentlélekhez ragaszkodván, végleges békét élvezhessek, hanem csak egyensúlyt, mert életem folyamat s nem nyugalom, életem új meg új szükségletek jelentkezése s azok okos kielégítése. De az erős, erkölcsi élet lehet a mi részünk s ez irányban kell a világjavítást várni s kérni s rajta dolgozni.

«*Ti is bizonyságot tesztek.*» (Ján. 15, 27.)

c) Ami bizonyságunk Krisztusról abban áll, hogy ő minket jókká, fegyelmezettekké, tisztákká, nemesekké tesz s hogy kegyelme által munkára, küzdelemre s türelemre alkalmasakká bizonyulunk. A szívbeli jó ember Krisztusra mutat, mikor a világ szel-

lemével s a test és vér bölcseségével szemben más, mélyebb erőforrásokra utal s önmagán s életén, bizalmán s jókedvén, törhetlenségén s türelmén megmutatja a világnak, hogy ime, itt új erők lépnek föl s ezeket Krisztus hozta. Ez a mi szellemünk, ez a mi erőnk, ez a mi valónk bizonyságot tesz Krisztusról. Ezt a folytonos tanúságot sürgeti a Szentlélek, aki sugalmaz, fölvilágosít s indít s biztat s ezt a tanúságot, mint folytonos pünkösdöt állítja be a világba. Kell, hogy a történelemben meglátszassék a Krisztusból kiinduló jóság; az emberiségen észre kell venni a Szentlélek impulzusait, melyek Krisztusra mutatnak. Én is föl akarom ezeket magamon tüntetni; én is Krisztus lelkéről tanúságot akarok tenni. Ha valaki művelt, tapasztalt, ha okos és világlátott; az ilyen bizonyságot tesz arról, hogy megvan benne a világravalóság szelleme: ha pedig valaki Krisztus szelleméről akar bizonyságot tenni, akkor ki kell mutatnia, hogy érzésben s tettben is egyaránt jó ember. Kérdezzük hát magunkat: jó vagyok-e? Jó-e a szivem, az életem? Jó-e a munkám, az érzésem? Jóvá teszem-e feleségemet, férjemet, gyermekeimet, test-

véreimet, hiveimet, barátaimat? «Abból ismerjük meg, hogy benne lakunk és ő mibennünk, hogy az ő Lelkéből adott nekünk» (1. Ján. 4, 13.), tehát, hogy az a jó Lélek megérzik rajtunk. Föltünő, hogy ahol szent Pál a római levélben a hitet sürgeti, azt írja, hogy nem lehet hinni, ha nincs, aki tanítson, s nincs tanítás, ahol nincs küldetés: pedig azt lehetne gondolni, hogy tanítani, prédikálni lehet misszió nélkül is, hiszen sok jó szülő, jó tanító tanítja hitre a gyermeket, sok közönséges ember, egyszerű cselédek térítenek vissza Istenhez lelkeket s hol van ezek missziója? Pedig mégis csak igaz, anélkül, hogy a Szentlélek indítson s lelkesítsen, az ő nyomása s indítása nélkül nincs foganatos tanítás. Azokban a jó lelkekben mind a Szentlélek dolgozik. Minden lelkes szó, minden meleg meggyőződés voltakép küldetés s lélekkitörés. Lélek tör ki a beszédben, a példában s azért gyújt aztán lelkeket. Ily lelkek tesznek bizonyságot az Úrról. Belőlük való a meggyőzés, a vonás, a mély szimpatiák árama, mely lelkeket hódít Krisztusnak, mert nemcsak eszükön, de szivükön s kedélyükön s idegükön ömlik el ez a

lélekhullám. «Erről ismerjük meg az igazság lelkét.» (1. Ján. 4, 6.) Én is organuma akarok lenni s így Krisztusról bizonyságot tenni.

A Pünkösd szelleme szemben a Karácsony s a Husvét motivumaival.

a) Az első Karácsonykor künnt Bethlehemben nem volt ünnep, hanem inkább vásár; nagy sokadalom hömpölygött az utcákon és Őt, ki már köztük járt, nem vették észre. Azután beállt az éj s lett nagy, mély, éjjeli csend, nem várta őt senki. Ellenben a Pünkösd ünnep, nagy nap, a törvény ünnepe, ünnepélyes, délelőtti óra Jeruzsálemben. Benn pedig várják, imádkoznak és ime akkor tör le zúgó viharban a magas égből s leszáll s kigyúl az apostoli gyülekezet fölött. Ezzel jelzi: 1. hogy várjuk őt lelkendezve. Várjuk, ő majd eljön és ad kegyelmet; mi meg nem teremthetjük az erőt, de ő adja ezt és magát adja; készítsünk neki helyet; az alázat vonzza őt. 2. Vágyódjunk utána: Veni, Veni, ez a lélek vágya. Hogy kívánkoztak ők és ki ne kívánkoznék? Mily

dicső s bőséges ez a Szentlélek! Vágyik a lélek az ő atyja, tanítója, mestere után. Hisz ő atyánk: születtünk Szentlélekből, megkereszteltetünk Lélekben, megerősödünk a Lélek által. A Lélek imádkozik bennünk *kifejezhetetlen vágyakodással;* búgunk, mint galambjai. Hogyne jönne hozzánk?

b) A Husvét a győzelem, a diadal ünnepe, de a szivek még nem veszik be. A szinen vérfoltok, keresztek éktelenkednek, no meg a kifordított sírkő. Vert hadsereg az Úr csapata, melyet ármány, hazugság s erőszakoskodás félelemmel és rémülettel tölt el. Az élet már föltámadt a sírból, de csak tanítványainak jelent meg, ereje még külre nem áradt. Ellenben a Pünkösd a diadalmas s kiáradó élet ünnepe; a magas égből lezúg ereje és tért foglal. Tüze gyújt; mécseséből tűzoszlopok indulnak világgá. Ah, nézzétek e diadalmas Lelket! Lelkem neki kristályhasáb, melyben sziporkázva töri meg sugarait, ragyog, vakít. Villanásokkal, sziporkázásokkal be nem éri, neki tűzvész kell. Tüzet fog tőle az apostolok lelke, a vértanúk szive, a szűzek vére. Minden testet meg akar emészteni: «kiöntöm lelkemet min-

den testre»; elváltoztatom «a sziklát üde ligetté és a pusztát oázissá» és énekelni fognak «juxta dies juventutis suae, jegyesi éneket». Ó Lélek, test, szikla, puszta vagyok én is s néma is vagyok, énekelni nem tudok; segíts s taníts! Jöjj!...

TARTALOM.

	Lap
Hiszek a Szentlélekben I.	3
Hiszek a Szentlélekben II.	9
A kinyilatkoztatás Lelke	15
A megvilágosítás Lelke	22
Az új törvénynek Lelke	27
Benső világom Teremtő Lelke	33
A Szentlélek új tehetségek, új erők, új motivumok Lelke	41
A segítő kegyelem	47
Az akció Szentlelke	55
Az Úr Jézus viszonya a Szentlélek-Istenhez	63
Jézus megigéri tanítványainak a Szentlelket	67
Készület a Szentlélek eljövetelére	70
Veni Sancte Spiritus!	73
A Szentlélek eljövetele I.	76
A Szentlélek eljövetele II.	79
A Szentlélek eljövetele III.	82
A Szentlélek eljövetele IV.	84
A Szentlélek eljövetele V.	87
A Szentlélek világosság és tűz!	90
A Magasságbelinek ajándéka	94
Szellem és élet	98

	Lap
A hiveket nevelő Lélek	103
A szeretet, buzgóság és imádság Lelke	106
A Szentlélek intelme	109
Hitvallói érzületem Lelke	112
Az első keresztények	116
A Szentlélek és a bűn	119
Ne szomorítsátok meg az Isten Szentlelkét	125
A Bizonyság Lelke	127
A Pünkösd szelleme	135

A Szociális Missziótársulat intézményei.

A Szociális Missziótársulat oly nők szervezete, kik szociális-karitatív téren gyermek- és nővédelmi munkákkal, betegápolással, szegények és rabok látogatásával, jó olvasmányok terjesztésével stb. hivatásszerűen foglalkoznak.

A társulat belső tagjai közé felvételre jelentkezők bizonyos időt a

szociális szemináriumban

töltenek, hol a szükséges lelki, elméleti és gyakorlati kiképzésben részesülnek. *Szociális hivatalok betöltésére ugyanis csak gyakorlott és tanult emberek alkalmasak.* Aki például munkásnőtitkárnő, probation officer, vagy szegénygyám akar lenni, annak ismernie kell a szegény nép helyzetét, lakás és munkaviszonyait, annak beszélni kell tudnia a nép nyelvén s annak elméleti képzettségre is szüksége van. A Szemináriumról bővebb felvilágosítást szivesen nyújt az elnökség (Budapest, IV., Ferenciek-tere 7., II. lépcső, I. em. Telefon 39—01).

A Pesten működő vagy ideiglenesen ott tartózkodó tagok OTTHONT a Társulatnak I., Krisztina-körút 125. sz. alatti házában találnak, melynek középponti fekvése (villamos mentén, közel az alagúthoz, propeller- és omnibuszmegállóhoz)

valamint csendes, régi kertje megadják úgy a közlekedés könnyű lehetőségét, mint a nyugalmat.

A Nővédelmi Hivatal.

Budapest, IV., Ferenciek-tere 7., II. lépcső, 1 em.

Az egymással kapcsolatban levő, de önálló egyesületek mindinkább szükségét érezték megfelelő irodai helyiségnek, hol nemcsak irásbeli ügyeiket bonyolítják le, de ahol a személyes érintkezés is a legkönnyebben történhetik és az egyesületek közt is erősödik az összetartó kapocs. Minthogy azonban erre az anyagi áldozatra egyik egyesület sem volt képes s azt még a Nővédő-Egyesület előirányzata sem engedte meg, a Szociális Missziótársulat elnöksége áthatva ennek szükséges voltától, évi 2800 K-nyi áldozattal bérbevette a IV., Ferenciek-tere 7., II. lépcső, 1. em., 3. sz. alatt levő 5 szobás és a megfelelő mellékhelyiségekkel biró lakást, melyet felajánlott az irodákat nélkülöző egyesületeknek azzal, hogy a többi folyó kiadást minden egyesület maga fedezi.

A Nővédelmi Hivatalban a Társulat a következő társegyesületekkel dolgozik együtt: 1. az Orsz. Kath. *Nővédő-Egyesülettel*, 2. a kath. egyetemi hallgatónők *Szent-Margit-Körével*, 3. az Orsz. Kath. *Patronazs-Egyesülettel*, 4. az Orsz. Kath. *Leányszövetséggel*, 5. a Kath. *Munkásnőegyesülettel*.

Mindegyik egyesületnek megvan *a maga* vezetősége és hivatalos órája.

Általános hivatalos óra hétköznapokon délelőtt 10—12-ig. Telefon 39—01.

A «Bethánia-Gyermekotthon».

A «Bethánia-Gyermekotthon»-ban 34 ártatlan és elhagyatott iskolás leányka nyer otthont.

Ez az intézet Budapesten van, I. kerület, Németvölgyi-út 49. szám alatt. Hét társulati tag vezetése alatt áll s annyiban szintén újabb jelenség az egyesületi téren, amennyiben Magyarországon még alig van ily praeventiv jellegű gyermekotthon, amelyben *ugyan teljesen bennlaknak a gyermekek, iskolába azonban kijárnak.*

A «Bethánia-Szeretetház» Szikszón.

Ide tartozik:

1. *A Reformatorium,* azaz javító-nevelőintézet, melyben 65 állami (a züllésnek indult), serdülő leány nevelkedik.

2. *A helybeli kath. elemi iskola* 131 gyermekkel.

3. *A patronázs* 50 védenccel. (Közelebbit lásd a Szociális Missziótársulat ismertető füzetében, II. képes kiadás, írta Farkas Edith. Ára 1 K. Kapható a Nővédelmi Hivatalban, IV., Ferenciek-tere 7.)

Szeretetszövetség.

A Szeretetszövetség mindazoknak nagy egységbe vont csoportja, akik a Missziótársulat céljaiért lelkesednek, azt magukévá teszik s annak elérésében a társulatot esetleg munkával vagy szabályos, időnkint tetszésszerinti összeggel támogat-

ják, mely havonkint 20—30—40 fillértől kezdődhetik. Eszerint a tagok, rendes és adakozó tagok. Rendes tagok, kik havi 1 K-t vagy ennél nagyobb összeget fizetnek, az adakozó tagok ennél kevesebb tetszésszerinti összeget.

A nemes ügynek juttatott ezen áldozat ellenértéke gyanánt kapják az összes tagok a Társulat lánglelkű püspökelnökének számunkra írt havonkinti körleveleit, mely minden esztendő végén bekötve, mint örökbecsű mű gyarapítja minden tag könyvtárának értékét; a rendes tagok emellett időnkint egy-egy irodalmi értékű Értesítőt is kapnak.

A tagdíjakat azon intézmények fenntartására fordítja a Társulat, melyek költségeiket saját csekély jövedelmükből fedezni nem képesek.

Az irodalmi bizottság kiadványai:

Farkas Edith: *A Szociális Misszió-Társulat rövid ismertetése.* (II. képes kiadás.) Ára 1 K.

Farkas Edith: *Probation Officer.* — *Hivatalos Pártfogó.* Ára 1 K.

Foerster Fr. W.: *Az Élet művészete.* Fordította a Szociális Missziótársulat irodalmi bizottsága. III. kiadás. Ára fűzve 3 K.

Foerster Fr. W.: *Élet és jellem.* Fordította dr. Schütz Antal tanár. Ára kötve 4·50 K, fűzve 3·20 K.

Prohászka Ottokár: *A túlvilág tornácaiban.* Elmélkedések november havára. Csinos vászonkötésben 1·40 K.

PROHÁSZKA OTTOKÁR:

Szentlélek hárfája

Imakönyv vászonkötésben. P 6.50

Konferencia-beszédek

A lelkigyakorlatok jegyzetei. Fűzve P 1.20

Keresztút

Vászonkötésben P 2.–

Dr. PIUS PARSCH:

Üdvösség éve

Fordították: dr. Halamka Gyula, dr. Bátky Miklós, dr. Szamek József

I. kötet: **Karácsonyi ünnepkör**
Kötve P 6.–

II. kötet: **A húsvéti idő**
Kötve P 7.—

III. kötet: **A pünkösd utáni idő**
Kötve P 7.–

Dr. PIUS PARSCH:

A szentmise magyarázata

Fordította: Szunyogh X. Ferenc
Fűzve P 4.80, kötve P 6.–